

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Any II. Núm. 76 - Barcelona, dijous, 10 juliol de 1930

Preu : 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 2'50 pessetes trimestre

METEOROLOGIA POLITICA

Les nuvolades es desinflen

L'època de les conferències, de la qual vam parlar quan els oradors madrilenys estaven en el punt més brillant de la seva activitat, sembla definitivament closa. Després dels discursos i conferències sembla que hagi vingut l'hora de la reflexió, dels càlculs i regateigs. La reflexió ha arribat amb uns quants mesos de retard. Aquesta primavera

la boira és encara molt espessa, però és de creure que per aquest camí s'arriba a la reconquesta del poder. I com que en aquest món, tant els de dalt com els de baix, l'un necessita a l'altre, és permès d'esperar un sacrifici mutu.

Dintre el partit liberal el descrèdit dels prohoms és tan gran que els astres que ja no il·luminen, com els senyors Romanones i García Prieto—aquell que ens deu el cadàver—, s'han adherit al punt de vista del senyor Alba amb tant d'entusiasme, que aquest pes mort és molt comprometedor per al senyor Alba.

Totes aquestes maniobres tendeixen a crear un instrument, o uns instruments de govern. Si la realitat secundés la imaginació, el senyor Alba seria el líder liberal i el senyor Cambó un dels líders conservadors, si no troba oposició i si pot lligar les simpaties disperses que té a Madrid.

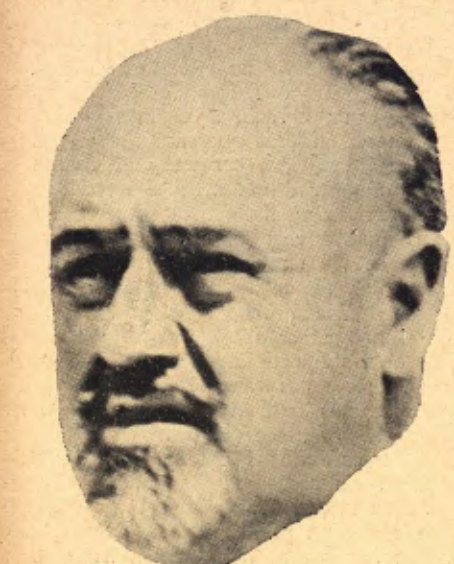
Entretant, el general Berenguer secunda admirablement el joc i manté una censura molt discreta a Madrid i tan cega com abans a Barcelona. I gràcies a la censura de liberals i conservadors i de les dues etapes de la Dictadura, el poble està tan enso-

VILLANUEVA

ha estat traïdora. I l'estiu, que abans convidava a la revolució, ara invita a la mandra, i gràcies a la peresa s'arriba — per quins camins! — a filosofar una mica. Ara molta gent s'adona que s'han compromès una mica massa. I—oh paradoxa!—la feina de l'estiu és fer ploure cada dia un xic per tal d'amar apagant aquella bullidra primaveral de la sang.

I plovent cada dia una mica els núvols es desinflen paulatinament. Només a les valls i a les collades hi ha una mica de boira sense importància, però des d'aquestes planúries ocupades per les ciutats la gent important, que té a casa llur una gran torre de guaita veu somriure a l'horitzó, sobre la boira, la promesa de governar i administrar el pròxim.

ALBA

Dintre aquesta grossera metàfora vuitcentista hi ha tot el que pot entrellucar-se de la situació política i de l'anany de restaurar el torn pacífic vuitcentista que Cánovas i Sagasta van representar com dos anglesos falsificats.

Examinar l'actitud dels tres homes que fins avui han representat el moviment d'oposició, Sánchez Guerra, Alba i Villanueva, seria feina de psicòlegs. Els monàrquics dinàstics no han renunciat a fer callar Sánchez Guerra i a fer-ne en cas de necessitat un instrument de govern o d'oposició de Sa Majestat. Els diaris més afectes al palau reial li han fet moltes insinuacions i, sense protesta del rebel d'ahir, han dit que l'home que va sublevar-se a València ha de definir-se sense coaccions. I tot fa suposar que don Josep desitja tornar-se a definir de mica en mica, ja que no és possible donar un altre espectacle i oferir al públic la solució d'un altre trenca-closques.

El senyor Alba s'anirà definint amb una sèrie d'articles. Aquests articles serien excel·lents si no els signés el senyor Santiago Alba. Durant els sis anys i mig que va durar la Dictadura, tots els observadors polítics van poder parlar amb el senyor Alba a París. A tots els deia el mateix. La seva opinió era coneguda de tothom. Però això no ha impedit que hagi pogut tenir una entrevista amb el rei a París. Pensant en el cas Alba s'arriba a la conclusió que el senyor Sánchez Guerra, que ha parlat molt menys que el senyor Alba, pot esperar el miracle de la reconciliació sota la bandera del constitucionalisme.

El senyor Villanueva, durant la Dictadura, tenia a casa seva el centre de murmuració més important de Madrid. Ell sol ha parlat tant com els senyors Alba i Sánchez Guerra plegats. Ara fa observar que mai no ha dit que fos republicà i que sempre ha estat constitucionalista.

Com pot veure's, les aspereses es van lliant—i perdoneu la frase feta. Es clar que

Els Dijous — Blancs

El monument a Rafael de Casanova

Ara que endrecen el monument a Rafael de Casanova, remembrem que se'n acostava ràpidament aquell 11 de setembre, d'infamta recordança per als bons catalans, descendents de les víctimes de Felip V, els quals solien fins l'any 1923 solemnitzar-la amb crits subversius i corredisses; corredisses que, sense arribar a tenir cap grandesa èpica, desvellaven indignació.

Fenomen veritablement esplèndid! Cada any es repetien les càrregues; cada any algú rebia de valent; cada any tothom exercitava la lleugeresa de les seves cames i l'aguant dels pulmons. I, no obstant, cada any els voltants del monument es veien més concorreguts. Sempre ha estat per a nosaltres un misteri aquesta dèria d'anar-se a lliurar, d'una manera absolutament imbel·lica, als sabres i als garrots dels guardians de l'ordre, que val a dir que hi posaven tot el zel. Però era així; tot era un esmerç de bona fe i d'heroisme.

Però enguany tot està per venir. Què passarà davant del monument del conseller en cap? La nostra opinió és que es repetirà allò de sempre. Gentada, empenyes, crits, càrregues, escampadissa; uns que porten una corona i són primer aplaudits i després apallissats; i aquells dos o tres fills de l'altra banda de l'Ebre, els quals, d'uns la confusió, són passats per les estakes dels agents del govern central i, llavors, de sobte comprenen les reivindicacions de Catalunya, més de pressa que l'intel·lectual més intel·lectual de Madrid.

Això, indubtablement és el que esdevindrà. No obstant, nosaltres no voldríem que fos el que esdevingués. Ningú no ens nega el dret a parlar l'esquena:

dret que no es compra ni es ven;

però, àdhuc admetent que hi ha bastant d'heroisme en aquesta forma resignada de protesta, nosaltres no la creiem convenient ni adient amb allò que en realitat ha d'ésser Catalunya. Cal impedir a tota costa que un hom, quan s'hagi sentit apallissat, pugui considerar que ja ha complert amb el seu deure: que no arribi a comprendre que calen unes altres lleis d'esforços. I aquests esforços depenen exclusivament de la coordinació dels individus.

Estem joiosos d'anar a cridar, fugir i rebre, perquè per això no cal cap disciplina. No ens fa res d'haver d'ésser valents. (Car és evident que vol bon coratge anar-se a posar a tret de forces ben armades i arremgades.) Però ens dol haver-nos de disciplinar.

I aquesta mena de fugides dels onze de setembre tenen un valor simbòlic. Representen les fluïxades i abandons de les nostres coses, que les deixem a mig camí quan ja les tenim guanyades. El nostre seny, si no va acompanyat de l'esperit de cooperació, és una llavor de covardia i d'anar-quisisme.

Nosaltres voldríem que aquest any, en comptes d'anar a cantar i córrer pels voltants del monument de Rafael de Casanova, el nostre poble aprofités la data memorable de l'onze de setembre per a demanar com un sol home la llibertat de tots els presos polítics i socials i el retorn de Francesc Macià, Ventura Gassol i companys inexplicablement retinguts enllà de les fronteres.

Això s'adria més amb l'esperit dels morts gloriosos que reposen al Fossar de les Moreres, que no pas aquestes evolucions de les gentades toves i fàcils al pànic. Aquells valents d'aleshores s'enorgien de veure la manera com fins ara s'ha anat commemorant llur gesta. En canvi aprovarien l'espectacle d'un poble arremolat d'una manera unànime per tal d'obtenir que es faci justícia i s'alliberin uns homes.

Perquè ells van caure defensant unes llibertats d'ordre públic. Però són possibles elles sense que hi hagi la llibertat individual? Pot ésser, dijunts de l'onze de setembre, que Catalunya tingui una llibre personalitat, quan no hi ha llibertat de les persones?

R. LL.

MIRADOR INDISCRET

La diplomàcia de "Joaquín" Montaner

Encara que els diaris no ho hagin dit, ja s'han repartit, o, millor dit, s'estan repartint entre el personal de l'Exposició, els premis, medalles, títols, condecoracions, etcètera, que l'Estat, d'acord amb la proposta feta pels senyors Foronda i Montaner, ha tingut a bé concedir.

Però aquest repartiment, com tota obra humana, és ple d'imperfecions i d'oblits. Sembla que en Joaquín Montaner, com a secretari imponderable, cap de personal estimadíssim, director competentíssim de la secció d'art, etc., ha tingut ben bé en compte l'actitud presa per certs funcionaris des que han tornat a ocupar els llocs directius els que en foren trets per la Dictadura.

Això dona motiu a divertides escenes. El marquès de Foronda fa dir per en Joaquín Montaner als funcionaris que passin per casa seva d'un a un, L'autor impagable de El hijo del diablo els crida al seu despatx i diu a cada un:

—Me ha dicho el señor marquès de Foronda que tenga la bondad de pasar por su despacho para un asunto urgente y confidencial...

I després d'haver dit aquesta frase, entreny la mà del funcionari i li diu:

—Sea discreto y... le felicito.

El misteri de les condecoracions

Nosaltres creiem que les condecoracions es donaven perquè els que es veïessin distingits amb elles les lluïssin discretament. Doncs bé, quan els funcionaris de l'Exposició arriben al despatx del marquès de Foronda, l'aristocràtic director dels Tramvies els diu, generalment:

—Amigo: el Gobierno ha tenido a bien concederle a usted la encomienda (o la creu, o el títol de cavaller, etc.) por sus relevantes servicios. Aquí tiene usted el nombramiento, pero tenga la bondad de callárselo para evitar protestas de unos y de otros. No quisieramos que la prensa interviniera en este asunto...

I els funcionaris surten de casa del marquès de Foronda amb els honors amagats sota el braç, com si portessin una bomba o sortissin d'una conspiració.

Buigas, cavaller

El cas més divertit que concixem és el de Carles Buigas. De fet, la seva figura és la més popular, per haver enlluernat a tot hom amb els jocs d'aigua i de llum. Doncs bé, després d'obsequiar-lo amb una modesta medalla del Treball, ara li donen un títol de cavaller del Mèrit civil, mentre que d'altres que han tingut una participació burocràtica i gris en el Certamen, són honorats amb encomiendas, grans creus, etc.

En Buigas no estava gaire satisfet del premi oficial, i sortí de casa del marquès de Foronda trist i estranyat.

—Què et passa?—li va preguntar el seu amic Carbó, l'amo de La Pergola.

—Què vols que em passi? M'han fet cavaller i no m'en sé avenir. Quan a d'altres de la mateixa categoria administrativa que jo els han donat un premi superior. Per això no valia la pena que m'escarrassés tant...

—No posis aquesta cara, home... Que potser només t'han fet cavaller per la teva trista figura...

"Humour" burocràtic

Hi ha molts funcionaris a l'Exposició que no tenen una afició molt declarada a aquesta mena de premis honorífics que només serveixen per constar en les esqueses el dia de la seva mort. Quan van saber que es repartien premis i condecoracions es van esverar i preguntaven si haurien de pagar alguna cosa si els atorgaven alguna condecoració o títol. En saber que havien de pagar drets, n'hi va haver que es van esverar una mica. Un d'aquests entrà pallid i destarotat al despatx de Joaquín Montaner i li va dir:

—Escolti, don Joaquín, li voldria fer una consulta...

—Diga usted.

—Es una consulta confidencial.

—Diga, diga usted.

—Vostè sap si han pensat en mi per a algun premi d'aquests de l'Estat?...

—Pues... sí, señor...

—Doncs li voldria demanar un gran favor, vostè que té tanta influència.

—¿Cudí?

—Que si m'han de fer alguna cosa, em facin cavaller, però... de tarifa reduïda.

En Joaquín Montaner, que és poeta de capa y espada, s'esverà davant d'aquell menyspreu pels títols, los blasones i los escudos.

Oblits explicables

En canvi hi ha hagut un munt d'oblits que no costen gens d'explicar. Així, per exemple, entre els que no han tingut cap recompensa hi ha: Miquel Utrillo i Xavier Nogué, pares efectius del Poble Espanyol; Oleguer Junyent, director artístic de moltes festes de l'Exposició; Adrià Gual, que amb tots els seus defectes ha estat l'organitzador de l'Exposició del Teatre, etc., etc.

Algú que coneix l'ambient de les oficines de l'Exposició ha dit:

—Són oblits explicables. Si els haguessin donat alguna cosa, es demostraria que havien treballat, i el que convé és que semblen que només han treballat els que feien els gegants els dies de gentada cortesana.

El fitxer de la redacció

Al centenari *Diario de Barcelona* des que hi manen els financers de la Chade, s'hi ha establert un fitxer on es troben escrupolosament catalogats tots els amics, coneguts i enemics d'En Vidal i Guardiola i d'En Bausili.

Cada volta que es fa una ressenya d'algun acte i cal nomenar persones, cal consultar el fitxer. Si hi ha una B vol dir que no s'ha de plàyer el sabó; una C vol dir simplement posar-hi el nom, i quan hi ha una X cal esborrar el nom. Per això a voltes parlen de fets que sembla que la naturalesa produïx per sí sola. Darrerament es va imposar una medalla a una persona la fitxa de la qual ostentava la X. El Brusi parlava de l'acte, de qui havia imposat la condecoració, las persones que hi havia al local, però ningú no pogué saber qui era l'afavorit: fins quan donaven compte del remerciament d'aquell, posaven «el condecorat...».

Poeta i banquer

Ara que tothom parla i escriu sobre la baixa de la pesseta (hins En Pich i Pon s'ha fet fer un llibre tractant de la qüestió), el banquer Garriga Nogué ha publicat un llibre de versos, retolat senzillament *Poesias* i firmat amb el títol de marquès de Cabanes que llueix des de l'any 1922.

—Amb aquest motiu, els seus amics varen oferir-li d'altre dia un sopar a l'Equestre, al final del qual l'Artigas llegí un brindis, també en vers, que acaba així:

«Banquer, des de que ets poeta,
la nostra pobra pesseta
no ha pogut mai més surar.»

Sembla, però, que en la lectura d'aquests versos no fou llegit el seu autèntic acabament, que diu:

Prova algun dia no escriure
per veure si pot pujar!

El belga

En la darrera junta del Publi-Club, En López Liausà va presentar la dimissió per no poder ocupar-se de la gestió presidencial tal com aquella entitat requereix. En virtut d'això calgué revocar el nomenament de representant d'Espanya al Congrés de Brussel·les per a la Internacional publicitària.

El nou nomenament recaigué al Vispresident senyor Colubí i al Secretari senyor Aubeyson; algú fa córrer que, acabada la sessió, el president de la Secció de Publicitat, senyor Barnils, els felicità efusivament per la designació, tot dient-los:

—Com us ho arreglreu a Brussel·les, si no sabeu parlar el belga?

Xecs en descobert

En un sopar recent, tots els assistents al qual eren advocats, es parlava de política. Algú va mostrar-se disconforme amb l'oportunitisme de la Lliga. Un afí a aquest partit defensà la tàctica de la Lliga retraient algunes actituds dels txecs, que es tombaven, deia, del cantó que creien més convenient per aconseguir les seves reivindicacions nacionals. La discussió sobre els txecs semblava anar molt llarga, però En Joan Casanovas la clogué dient:

—El cas no és igual. Els de la Lliga són xecs en descobert.

La nostra enhorabona

El Teatre Grec de l'Exposició ja ha servit d'algun cosa: s'hi han celebrat uns festivals Aurea de Sarra, amb una *Fedra* d'Ambrós Carrion i altres coses selectes. Tan selectes que el públic no estava preparat per assaborir-les. Així ho feia notar, des de La Nau de divendres passat, el jove crític Manuel Vallderes.

En canvi, ell, com que està preparat, diu de *Fedra*: «Heus-vos ací una tragèdia antiga, bastida a base de l'escola de Frínic i d'Esquilo.»

I més avall:

«...aquest bell poema tràgic, que ja Eurípides i Racine havien tocat amb encert, però no amb la dignitat artística de Carrion.»

Felicitem els aprofitats dramaturgs Eurípides i Racine per la benevolència que han merescut del senyor Vallderes, i el favor que els fa de posar-los de costat amb l'autor de *Pirateria*.

Honors i pocs diners

Alguns han dubtat de la veritat del reportatge que la setmana darrera vàrem publicar a propòsit de Pepito Rosell, de València. El tipus existeix i és exactament com el vàrem presentar, i encara hi afegirem alguna cosa.

Quan li donaren el primer nomenament nobiliari: el de «Camarlengo de S. S.», Pepito Rosell, va llegir en una prova de diari que li donaren a *El Pueblo*: «Ha estat nomenat Camarlengo de S. S. il famoso cavagliero Pepito Rosell...»

—I açò, què és? — preguntà Rosell a Malboysson, un redactor d'*El Pueblo*.

—Açò és que quan es mori el Papa tu deus encarregar-te de l'administració de tota la cristiandat...

—I açò dóna molt?

—No dóna res, però et fa home de categoria...

—Es que ja em comença a carregar que em donin títols i hagi de seguir treballant de l'ofici.

—Cavestany amb "ñ" o amb "ny".

—Posi-ho amb "ny". Si van mal dades sempre hi serem a temps de tornar-ho a posar amb "ñ".

Un greu conflicte espiritual

Poc temps després, Pepito Rosell, es trobà en un conflicte espiritual molt greu. Com tothom recordarà, el dia que es féu el nomenament del Papa, es celebraren les darreres eleccions municipals que han tingut lloc a Espanya. I una nit, es presentà Pepito Rosell a la redacció d'*El Pueblo* i digué a Carles Esplà:

—Che, Carlos, estic en un conflicte espiritual molt greu.

—Què et passa, Pepito?

—Em passa que no sé què fer: com a Camarlengo, m'ha dit Malboisson que ha rebut un ràdio de Roma dient que dec anar a votar al Papa, perquè sense mi no hi ha eleccions i es queda l'Església sense Papa, i com a elector, els conservadors del meu poble em donen dotze pessetes si vaig a votar per ells. Què creus que dec fer, anar a Roma a encarregar-me de l'elecció del Papa o anar a votar pels conservadors?

Francesc Pujols, profeta

Encara no és del domini públic que en Pujols funda una religió i que treballa de ferm en aquesta ambiciosa tasca.

El fundador d'aquesta confessió, que segurament li proporcionarà fama, honors i dòlars si es decideix a predicar-la als Estats Units, es va dignar avançar-ne alguns detalls a un amic nostre.

Sembla que va dir en Pujols —i no voldriem pecar de massa indiscrets— que es tracta d'una religió, científica, però precisament aquest caràcter científic permetrà les cerimònies litúrgiques de gran espectacle. «Com que es tracta d'una religió científica —diu en Pujols—, m'he pogut permetre aquesta llibertat. Si s'hagués tractat d'una matèria sagrada ja m'hi hauria mirat més.»

La litúrgia d'aquesta religió tindrà grans himnes que segurament proporcionaran al seu autor una oportunitat per escriure uns versos magnífics.

Preguntat en Pujols si podria llegir algun d'aquests himnes, va respondre:

—Encara no els he escrit, però tinc el dipòsit d'imatges.

Eleccions papals

Ara que tant es torna a parlar d'eleccions, recordem que quan l'elecció papal de Pius XI ocorregueren coses molt divertides a la «penya» de l'Ateneu. Això succeïa l'any 1922, quan encara hi havia joc a Barcelona i els de la «penya» idearen una ruleta amb el nom de tots els candidats a Papa. En Camps Margarit jugava, per exemple, un «cavall» —així s'anomena una postura entre dos números— amb els noms de Merry del Val i Gasparri, etc.

Va entrar en Pujols, que, assabentat de les apostes, va desinteressar-se'n perquè no li agrada el joc, però va dir, amb aquell aire de desmenjat tan característic en ell: —Jo només sé que el cardenal Barraquer va per minories...

Un precedent

A Granada es representava una revista titulada *La orgia dorada*, original dels senyors Muñoz Seca, Pérez Fernández, Tomás Borràs i Eulogio Velasco.

Un actor diu:

—Señor mío, yo soy un caballero.

El que li ha de replicar, té un acudit i respon, imitant el seu compte:

—Usted qué va a ser un caballero! Usted es un catalán.

Uns catalans que hi havia en una llotja varen promoure xivarri, anaren a l'escenari a protestar i l'actor hagué de sortir a demanar perdó.

Aquest actor és aquell del qual explicàvem que, cridat a parlar per la *claque*, sortí a un escenari del Paral·lel a oferir la seva sang per posar una barra més a la bandera catalana.

En Mir i l'hospitalitat

El pintor Joaquim Mir, sempre —i ara més que mai— té la casa plena de gent que van a Vilanova per a fer-li una visita, veure el darrer paisatge i donar un tomb pel seu jardí famós.

Dies enrra anava fent els honors a un matrimoni amic que tenia un elogi per a cada cosa:

—Quins ensiam tan bonics!... I quina voleïdassa d'ocells en aquest jardí!...

I amb més admiració encara, en adonar-se d'un rus d'abelles situat en una paret del jardí:

—Però, fins abelles i tot? Així, digui que aquí tothom hi té el seu niu...

I en Mir, fent la seva riallada inconfusible:

—Sí, senyora; fins les rates i tot.

UNA PETITA REVOLUCIO DE BARRI

Els autòmnbibus d'Horta

Fins no fa gaires anys la riallera barriada d'Horta era considerada—injustament, és clar—pels barcelonins, com una de les tantes barriades vulgars, descolorides i sense suc ni bruc que intervenien, més o menys eficaçment, en aquest «cocktail» de nou lletres que avui dia ja comença a fer un cert respecte arreu del món: Barcelona. La gent del carrer d'Aribau, o de l'Hospital—anoto com exemples populars— quan algun diumenge de primavera guarnien un cistell amb

petir-li el prec que havien fet a la Companyia General d'Autòmnbibus, al qual accedí immediatament.

Ara bé, quan ja tot semblava solucionat i els veïns d'Horta gairebé respiraven satisfets creient realitzat el seu somni daurat—això s'esdevenia el juny de 1928—la Companyia General d'Autòmnbibus, la que pocs mesos abans havia declarat no interessar-li establir servei a Horta, va sol·licitar de l'Ajuntament una línia amb ànim

quatre tomàquets, pernil i un parell de cebes—d'aquelles que han servit als dibuixants de l'*Humorist* i el *London Opinion* per fer una infinitat de «xistosos» a l'esquena de les llàgrimes—i es ficaven dins els voluminosos i apurpurats tramvies per anar a fer una fontada a Horta, es creien els herois d'una performance sensacional i fins es gronxaven en la il·lusió pueril que al final de l'inacabable trajecte trobarien allò que s'anomena «des forces vives del poble» amb un somriure d'agraïment a la boca i les mans fretuoses de l'encaixada cordial.

A poc a poc—cal dir afortunadament—aquesta impressió grotesca ha anat evolucionant i avui dia, d'aquella decoració portuguesa i sense personalitat que es penjava a l'esquena d'Horta, ja no en queda res.

Horta, valenta i decidida, amb els seus colors morals i espirituals ara admirablement definits i—per acabar d'arrodonir aquesta frase que ha agafat l'embranchada optimista del darrer capítol del catàleg d'una urbanització *up to date*—dotada d'unes delícies climatològiques insuperables, s'ha convertit en la màxima aspiració del barceloní modern: amb preocupacions d'higiene, equilibris domèstics, Ford a terminis i sou reduït.

Tot això, unit al fet que voltat d'aquest paisatge serà i enraonat En Rovira i Virgili hi hagi escrit les seves «editorials» d'un sentit tan elevat i meditat les seves conferències, no podia deixar de fer el seu efecte entre la multitud barcelonina i heus aquí, potser, explicat en bona part—sens oblidar, naturalment, l'eficac col·laboració d'eminentes especialistes—l'admirable ressorgiment que ha conegut en poc temps aquesta barriada.

Durant uns quants anys, tot va anar com una seda, però el dia que la gent d'Horta i barriades veïnes s'adonaren que, reunits, sumaven la xifra respectable de 60.000 persones, varen posar-se seriosos, digueren que «no hi havia dret» i acordaren anar a sol·licitar del senyor Foronda que tingués la caritat de millorar-los el servei de tramvies, perquè d'aquella manera no podia pas continuar.

(Cal remarcar que uns quants dies abans de fer la petició, aquestes 60.000 ànimes, de resultes d'una reparació a la línia, estigueren incomunicades amb Barcelona per espai de dues hores, fet que s'ha repetit en diverses ocasions.)

Sembla que l'assemblea que portà a cap aquesta humanitària gestió es tingué de retirar amb la cua entre cames.

—Es linea que no rinde mucho...—els digueren com a única resposta.

Davant la negativa es provà de decidir la Companyia General d'Autòmnbibus a l'establiment d'una línia des del centre de la ciutat fins a Horta, i l'al·ludida companyia acollí la idea amb visibles mostres de fredor, al·legant que no li interessava establir cap servei amb aquella barriada.

Finalment, i tenint en compte que el senyor Magí Roca era el concessionari de la línia Urgell-Provença al Guinardó, varen re-

evident d'entorpir les concessions Roca. (Sense comentaris.)

Any 1930.

Damunt el despatx del senyor Roca ha arribat un full de paper de barba amb el segell de l'Ajuntament.

Breu: «que en atenció a la imperiosa necessitat de dotar del servei d'autòmnbibus a la barriada d'Horta, els autòmnbibus de la Companyia General i els del senyor Roca deuran manifestar si estan disposats a establir un servei amb caràcter provisional.»

I aquí em limito a copiar com a únic comentari, un fragment del manifest signat per totes les entitats d'aquelles barriades i que per causes que es poden suposar no pogué ésser enganyat per les paraes d'Horta i rodalies:

«Malgrat que el senyor Roca, abans de les 48 hores va contestar per escrit que acceptava aquest servei provisional, solament s'ha autoritzat a la Companyia General d'Autòmnbibus per a establir-lo.»

D'això fa pocs dies. Un autòmnbibus de la General fa la seva solemnnal aparició al final del Passeig Maragall.

Tothom surt pels balcons, se senten paraules gruixudes, uns quants decidits apedreguen l'autòmnbibus, algú que crida: «¡ladres!» (40 cèntims trajecte), uns altres que aconsegueixen arrencar de terra els pals indicadors de les parades...

El conductor i el cobrador encaren l'autòmnbibus cap a Barcelona i se'n tornen novament, absolutament sols, sense un passatger, en senyal de protesta. Ambdós dirigeixen un esguard barreja d'odi i tristesa al cartell encapçalat amb les conegudes paraules (*Vuestra seguridad ante todo*) i acaben reconeixent que, decididament, si la cosa segueix així caldrà fer «un pensament».

Dijous passat al matí. Ens han adreçat a casa el senyor rector d'Horta—mossèn Miquel Pujol—com a excel·lent coneixedor de l'assumpte que ens interessa. Hem trucat.

La rectoria d'Horta, almenys aquesta espaiosa sala on ens ha fet passar un marrec d'ulls vivíssims—probablement un endimoniat escolanet dels que els plau traficar amb el vi de les canelles—és una cosa plàcida, meravellosa, de cantirret d'ai-

gua fresca amb anisos, de migdiada fàcil.

A través de les esletxes de les persianes verdes destaca el verd lluminós i tendre de les fulles dels arbres del jardí. Encara un rossinyol admirable—una mica cursi i tot—que deu fer les delícies dels vicaris.

Mossèn Miquel ens explica el que ja sabem amb lleugeres variants i noves dades.

Remarca aquesta frase en pro dels autòmnbibus Roca:

—Nosaltres no apoiem un industrial; és l'industrial que ens apoi a nosaltres.

—Com foren rebuts els primers autòmnbibus de la Companyia General?—demanem. La resposta és contundent:

—Desastrosament.

Ens acomiadem, Mossèn Pujol ens acompanya fins a la porta.

(El rossinyol segueix cantant amb el mateix delit.)

Sortint de la rectoria ens femem al primer bar que trobem.

L'opinió popular sempre és una cosa apreciable, encara que a voltes agafi un pintoresc massa agut.

Parlem—aquí a Horta hom no sap parlar de res més—de l'afer dels autòmnbibus, novament.

—Hi puja gaire gent?—demanem a uns clients que fan l'aperitiu.

—Gairebé ningú.

—Al migdia tampoc?

—Tampoc. A voltes, si algú s'hi atreueix i passa un amic i se'n adona, li diu que se n'hauria de donar vergonya, i acaba per fer-lo baixar en mig de l'astorament i cara rancuniosa del cobrador.

Donem les gràcies, ens posem el palla i sortim al carrer.

L'empresa Roca, probablement per correspondre als afalacs de la gent d'Horta i a la unànime adhesió que en pro de les seves gestions sempre ha trobat, no ha tingut mai un «no» per les entitats d'aquella barriada que li han sol·licitat un parell d'autòmnbibus per anar a jugar un partit de futbol, donar un concert orfeònic, o una excursió col·lectiva organitzada pel *Convento de los Mínimos*, poso per exemple curiós.

Naturalment, aquestes demostracions de gentilesa del senyor Roca han fet el seu efecte i hom ja troba com a cosa naturalíssima el fet que un president d'orfeó d'aquella barriada, aprofitant un *bolo* sense importància, s'aixequés a l'hora del brindis per a declarar, amb una emoció sinceríssima:

—El que no devem oblidar, senyors, és que si ens trobem aquí es deu a la gentilesa del senyor Roca, el qual posà a la nostra disposició els autòmnbibus de la seva propietat a fi que poguéssim realitzar còmodament aquesta sortida, que, afortunadament, ha estat una de les més memorables de les que porta realitzades aquesta entitat. I ara portem, per acabar, que digui que l'empresa Roca és l'única que es mereix establir el servei d'autòmnbibus amb Horta, perquè... (aquí un deessall d'elogis eloqüents). I ara sols cal demanar al representant del senyor Roca, aquí present, que tingui l'amabilitat de transmetre-li les nostres paraules i els nostres desigs.

El president s'asseu en mig de grans aplaudiments, mentre el representant del senyor Roca (el xofer de l'autòmnbibus) respon amb la modestia característica d'un súbdit:

—Seran servits. Aquest vespre, abans d'anar a sopar, em cuidaré d'explicar-li tot això, i gràcies de tot.

Nous aplaudiments, fins potser prodigats amb més fúria que abans.

Un bonafé que fa els *solos* ha dit al seu veí, a cau d'orella:

—Ves si això ho hauria sabut dir un conductor d'autòmnbibus de la General!... I ha fet una rialla grassa.

MANUEL AMAT

Jugant a fet en taxi

Una matinada d'aquestes, dos ciutadans molt coneguts de la Barcelona noctàmbula, van cridar un xofer.

—A casa!—van dir.

El xofer, naturalment, volia més precisions.

—Com s'entén! Hem dit a casa! A nosaltres, i a aquestes hores, ens han de conèixer tots els taxistes.

Aquest, que amb un cop d'ull s'adonà immediatament que els seus clients no havien pas estat bevent precisament aigua mineral tota la nit, posà el cotxe en marxa i partí a l'aventura, pensant que a una hora o altra ja l'avisarien. I el taxi començà a voltar per Barcelona, amb gran taboia dels dos passatgers.

Tot d'una, en un lloc de la seva cursa, els alegres viatgers començaren a cridar, com quan es juga a fet a amagar:

—Caliente! Caliente!

Al cap d'una estona, però, es posaren a cridar:

—Frio! Frio!

El xofer a l'últim entengué de què anaven aquells crits i, guiat per ells, voltava amb més circumspecció quan li indicaven

que s'acostava al domicili d'aquell parell de bromistes que s'havien pres el joc amb una alegria sorollosa que cridava l'atenció de la gent que a aquelles hores se'n va a treballar i que ara sol mirar amb ulls fèrrestes als que coneix que encara no s'han ficat al llit.

Però res d'això no impressionava els ocupants del cotxe, que es feien uns grans tips de riure cada vegada que el xofer perdia la pista.

A l'últim, fou trobat, per aquest sistema tan imprecís, el domicili dels dos ciutadans i acabà la broma.

Sembla que el taxímetre marcava prop de dues centes pessetes, que foren pagades sense que als viatgers els sabessin gens ni mica de greu, en atenció al molt que s'havien divertit, i tan llarga estona, amb el joc.

L'APERITIU

Temes encetats.—Cada matinada, quan arriba aquest temps de calor penso una mica en el senyor Rucabado i Comerma. Les matineses del diumenge, la idea del senyor Rucabado i Comerma, el seu accent d'incandescència tertulianesca, la seva hipotètica dialectica de carnisser suat i vandàlic, el seu zel de filla de Maria tenebrosa, amb el cor clavat sobre un coixí de seda com una papallona martiritzada, he de confessar que m'obsessionen. Les matineses del diumenge, quan les meves veïnes sarrianyesques se'n van a missa i jo me'n vaig a dormir, l'espectre del senyor Rucabado i Comerma, en una forma de Leviatan de color de rosa, volta pel meu llit. Aleshores el senyor Rucabado em fa la impressió d'un zepelin que es pentinés una cabellera apocalíptica, i tingüés la boca guarnida amb fulles de «gillet». Vull dir que el senyor Rucabado i Comerma, en aquests moments matinals de diumenge de juliol, em sembla més monstruós que mai, o per explicar-me més clar, el senyor Rucabado em sembla un ésser existent, perquè les altres èpoques de l'any i les altres hores del dia, jo crec que el senyor Rucabado no existeix. És una combinació de borsa, un sistema de propaganda americana, un truc de quatre capellans del Vallès, qualsevol facècia pintoresca, per espantar-me a mi i a cinc o sis xicots de bona fe.

Doncs sí, el senyor Rucabado i Comerma, o el grup bancari o la societat secreta que porta aquest nom, és la meua obsessió de les matineses del diumenge, perquè en aquestes hores, el naturisme saltatualetlesc i democràtic, més o menys barrilaire, parral, o transcendental, va a fer de les seves per la Mediterrània pròxima.

Es l'hora de la juvenalla intrèpida, d'aquests esportius incoherents, almogàvers i olles, que jo no he comprès mai, els quals utilitzen les millors hores per dormir, en un sentit espectacular, de revista americana barata.

Els veureu a les quatre de la matinada, corrent les Rambles i el Passeig de Gràcia, amb les calces blanques i la camisa arromangada, alguns carregats de bastons, i carregats de sacs imprementables, boteruts de cassoles, paelles, guitarres, gramòles, saxofons, oques de goma, dotzenes d'ous, i lots de l'Editorial Catalana.

Aquests nous van a envair amb llur nudisme més o menys dissimulat les platges dominicals, van a menjar amanides, a fer gimnàstica, a jeure, a ballar fox-trots, a proposar candidatures per les pròximes eleccions, a inventar casaments i adulteris, a llegir les obres completes d'Angel Guimerà, i sobretot van a escandalitzar el senyor Rucabado i Comerma amb l'exhibició de llur pell, i amb el fum pornogràfic de les cassoles d'arròs, dintre de les quals es gronxa d'una manera lúbrica un conill escorxat completament nu.

Recordo una de les obres mestres de la literatura de Rucabado; era la descripció de les platges del diumenge al mes de juliol, envaïdes per una gran quantitat de quilos de carn humana del país. Rucabado quan toca aquests temes és d'una voracitat i d'una tensió fisiològica que fan tremolar, és un escriptor visceral, que ja estaria jo ben content d'arribar-li a la sola de la sabata.

Doncs sí, jo, quan veig aquests nois i aquestes noies que van a les platges, penso en el que fan patir i en el mal de queixal que provoquen a Rucabado i Comerma. Aquest senyor té com a única obsessió la pell humana en tant que aquesta pell s'exhibeix. I jo pateixo, perquè Rucabado està destinat a patir d'una manera terrible.

A Rucabado no li importa gran cosa que certs refinats es mengin les criatures de dotze anys de viu en viu, que certs possibilistes satànics es dediquin a martiritzar les filles de Maria i els congregants de Sant Lluís Gonçaga per mitjà d'impossibles figures; no li importa a Rucabado que en el fons de certs bancs acreditats i de certs prostíbuls solemnes es firmi la sentència de mort de totes les orenetes del cel.

A Rucabado no el commouen les grans estafades, els assassinats sublims i els tobogans de la prostitució interplanetària. No li fa res que un peix-espasa li foradi el cor, i li faci sortir tota la limfàtica irritabilitat grotesca que l'aguantava.

Totes aquestes catàstrofes a Rucabado no l'impressionen, però si un noi o una noia, o un venerable sacerdot, ensenyen uns quants centímetres de pell en una platja del país, les dents de Rucabado comencen a llençar serpentina de foc.

Per això, jo, que sóc molt més humà i molt més bona persona del que Rucabado sospita, aquestes matineses de diumenge, quan em decideixo a agafar el taxi i anar-me'n a dormir, sento que el cor se m'esclafa una mica, a la vista de tants aficionats al nudisme, i vaig dient en veu baixa: «Mare de Déu! Com deu patir el pobre Rucabado!... Com deu patir el pobre Rucabado!...»

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Excursions en autocar - Estiu de 1930

Al Noroest i Centre d'Espanya.

Al Nort i Noroest d'Espanya.

A la Costa de Plata, Cordillera pirenaica i Vall d'Aràn.

Al Monestir de Poblet i Santes Creus.

Als Monestirs de Ripoll i de San Joan de les Abadesses.

A la Costa Brava i Girona.

A la Seu d'Urgell, Andorra, Puigcerdà i Girona.

A Santa Fe i Turons de Les Agudes i de l'Home.

A Viladrau, Arbúcies; Sant Hilari i Sant Felíu.

Sol·licitin nostres fullets

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Fontbernat
Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

JOIES
RELLOTGES

J. ROCA

Rbla. del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

La pesseta està malalta

El que pensen els metges

En tota aquesta setmana no s'ha parlat d'altra cosa que de la baixa de la pesseta. És una qüestió que preocupa amb raó, perquè la gent es comença a donar compte del que pot representar per tothom el que cada pesseta que es cobra o que es guarda valgui menys de seixanta cèntims. I com és natural, aquesta preocupació s'ha traduït en conferències, reunions oficials i discussions públiques entre tota mena de tècnics sobre les causes i el remei possible d'un mal que pot afectar greument la salut econòmica del país.

Es curiós de rellegir ara el que es deia a França quan la crisi del franc de 1923-24, que no s'ha de confondre amb la davallada catastròfica de 1926, que és la que tothom té present a la memòria. Tot el que diuen avui els nostres tècnics és una reproducció exacta del que deien els de França en aquell temps. Les diferències de criteri sobre la solució probable són iguals i la desorientació sobre les causes de la crisi és la mateixa. Però sembla que aquí el problema hauria d'ésser molt més simple, tant en la magnitud de la seva solució com en el seu plantejament, perquè és evident que s'ha presentat de manera molt menys complicada. Seria de doldre que les preocupacions tècniques ofeguessin la claredat del cas.

Mecanisme del problema

La qüestió, reduïda a termes senzills, consisteix en que en el tràfec espanyol de monedes estrangeres només hi ha compradors i no hi ha venedors. Compren moneda els que creuen que en necessiten o que n'hauran de necessitar pels seus negocis amb l'estranger, i també en compren els que volen tenir una poma per la set; però el que té moneda estrangera, especialment lliures i dòlars, no la ven passi el que passi. Les banques, per aquest motiu, no es volen comprometre massa amb aquesta mena de mercaderia, i operen al dia sobre comanda. Per a servir la clientela, compren la moneda que els demanen per a vendre-la al comptat o a terme, i no s'emboïquen. Algunes ja en tenen prou i massa amb deure el que deuen a l'estranger pels crèdits que demanen quan varen tenir de pendre part a l'emprestit o del famós Calvo Sotelo. I com és natural, les banques estrangeres que reben pessetes com a preu de la moneda que han venut a Espanya, se'n desfan tan aviat com poden, entre altres motius, perquè no veuen l'utilitat de guardar-les. Si els mateixos exportadors espanyols prefereixen cobrar en moneda del país on exporten, sembla molt clar que l'estranger que té pessetes no ha de tenir cap interès a conservar-les.

Aquest és el mecanisme del problema. Ni especulacions abusives, ni ofensiva contra la pesseta, ni campanyes alarmistes a la premsa estrangera. Els alarmats ara són els d'aquí. No ho està tothom, naturalment. Però n'hi ha prou amb que s'alarmi un senyor que té compromeses lliures en descobert. Un milió de pessetes que és desplaçat per una compra de moneda estrangera és suficient per fer baixar el canvi de la nostra moneda si es té en compte que d'aquesta gairebé ningú no en demana.

Tot això vol dir, en resum, que els que trafiquen amb moneda estrangera han perdut la confiança en el valor de la moneda nostra i prefereixen tenir lliures i dòlars que tenir pessetes. ¿Què s'ha de fer perquè aquesta gent tingui la confiança que no té i torni a creure que tenir pessetes no és cap desgracia? Aquí comencen les disputes dels metges.

Posats a estudiar el cas, passen revista a totes les causes que en totes les crisis d'aquesta mena han influït en la baixa d'una moneda i a totes les que científicament hi poden influir. Cada un d'ells s'enamora d'unes quantes d'aquestes causes i dona el remei adequat, que no és el mateix remei que ha trobat l'altre que atribueix el mal a causes diferents. I gairebé tots, a la curta o a la llarga, acaben parlant dels imponderables. Motius d'ordre psicològic que la ciència no es pot explicar.

Origen de la crisi

Bé deu ésser així quan tots els que hi entenen ho creuen. Però, francament, la història de la nostra crisi monetària és tan recent, que no sembla del tot justificada aquesta desorientació sobre el seu origen. Tothom que tingui una mica de memòria el pot assenyalar. És una conseqüència fatal, inevitable, esperada, del règim de dictadura. No hi ha cap finança al món, per ben administrada que sigui, que resisteixi l'estrall de sis anys de secret. Sis anys durant els quals el pressupost de l'Estat va ésser fet, aplicat i liquidat sense cap control ni cap ordre legal de comptabilitat a la taula del ministre. Sis anys que no va ésser permès, amb amenaça de penyorament d'exili, judicar ni demanar explicacions sobre l'estat de les nostres finances. ¿I ara sortim amb els imponderables? El miracle és que la crisi no hagi vingut abans en forma catastròfica, i si ens n'hem escapat, és perquè la nostra relació amb l'estranger no ha estat mai gaire intensa. D'altra manera, aquell sistema d'administrar les nostres finances no s'hauria pogut aguantar un any.

S'ha de recordar que aleshores la desconfiança va venir realment de l'estranger. Per nosaltres, la cosa encara duraria. Ens satisfia prou divertir-nos amb aquella pobre gent que feia de ministre i amb aquells personatges pintorescos que pels hotels i cafès de Madrid inventaven monopolis i fórmules econòmiques que al cap de quinze dies eren llei. Vivíem amb la inconsciència d'aquella frase famosa que a casa no podem menjar, però ens atipem de riure. Els que

tenien contacte amb la gent de negoci de l'estranger foren els primers que es varen donar compte de la crisi que entretant havia sofert el nostre crèdit.

A fora es parlava de la disbaixa de les nostres despeses; de les obres, monopolis i restriccions industrials que es feien sense solta; i dels expedients que s'havien d'inventar per a dissimular la ruïna del tresor públic, la situació del qual era desconeguda. La nostra gent que, malgrat tot, estava a la figura, encara protestava contra aquestes exageracions que es suposaven degudes a malvolença; però els estrangers s'escriuixen, i els agregats comercials de les ambaixades els primers, que nosaltres poguéssim suposar de bona fe que damunt d'unes finances portades en secret per una colla de ximplers, s'hi pogués basar una esperança de crèdit, que és cosa exclusiva de confiança. I els mercats de fora es van començar a afuixar de pessetes i a posar dificultats a pendre-les si no era a baix preu. Cada setmana s'obria amb una baixa de la nostra moneda al mercat de Londres. Això ens va despertar. Com teníem previst alguns, la Dictadura havia de morir per una pressió de fora.

El pobre Calvo Sotelo, que no se n'havia vist mai de tan crespes, però que en mig de la mena de gent que governava es tenia per un geni, ens va voler defensar la pesseta com si fos un ministre de debò. És va fer explicar el que havien fet Poincaré i Caillaux, i a la seva manera ho va voler imitar. Amb moneda estrangera manllevada va sostenir el canvi contra especulacions més o menys reals fins que hi va perdre les orelles. Més tard, per poder pagar els deutes de la gran faccía, va demanar amb un emprèstit al mercat espanyol l'or que necessitava, i com que el nostre mercat no en tenia, es varen haver de forçar les compres de divises estrangeres, aconseguint l'èxit previst de fer pujar la lliura a 42.

Aquesta defensa ens va partir pel mig. Ens va deslliurar de la Dictadura, però el mal ja estava fet. La desconfiança de fora va passar a l'interior del país i des d'aleshores la pesseta està malalta de tenir de viure al dia perquè ningú no està segur del que serà d'ella l'endemà. Ara sembla, pel que es diu, que els estralls fets a la nostra riquesa no són tan grans com es creia. Tots els tècnics asseguren que som més rics del que la gent es pensava, i que la pesseta és una de les monedes que té més garanties. Això vol dir que la pesseta, si bé no pot tenir el valor de l'or, val més del preu que en donen. Però com que el risc del que trafiquera amb pessetes no depèn del que aquestes valguin, sinó precisament del preu que n'hi vulguin donar, el problema continua igual, perquè, tant com va costar que la nostra gent perdés la confiança, costa avui que la torni a tenir.

Dues afirmacions essencials

De tot el que s'ha pensat i s'ha dit per a restablir aquesta confiança, queden dues afirmacions que semblen essencials.

La primera és que s'ha de donar la sensació clara i sense dubte que el règim absurd del temps de Calvo Sotelo, no solament ha passat, sinó que no tornarà mai més, fent-se públicament un pressupost equilibrat i honest. I aquesta sensació, dignin el que dignin, encara no s'ha donat ni es donarà mentre no funcioni el Parlament i no sigui absolutament lliure el control públic de les nostres finances.

La segona afirmació és que el nostre país hauria de tenir una quantitat disponible de divises estrangeres que li permetés atendre totes les necessitats normals del nostre mercat comprador, entre elles el pagament dels deutes amb l'estranger. Per allò que el diner fa diner, és possible que si es disposa amb prou abundància d'aquestes divises, els que en tinguin se'n desfacin per por de perdre la prima que avui guanyin. Però per si aquest fet no es produís, caldria estudiar que la moneda estrangera disponible no es pogués fondre en quatre dies per voler tornar a fer el valent.

Tothom, fins els que parlen d'una estabilització immediata, pensen en la necessitat de tenir aquesta moneda estrangera a la nostra disposició; però els parers tornen a dividir-se sobre la manera de poder-la reunir. Es vol mobilitzar l'or del Banc d'Espanya per a convertir-ne una part en divises, o fer un emprèstit a l'exterior o demanar crèdits a llarg terme a la banca estrangera. Tot és prou perillós, però com que sembla que no hi ha altre remei, algú ha pensat, amb molt d'encert, aprofitar alguna de les ximpleries que va fer la dictadura en monopolis i altres excessos per mirar si ens en podríem desfer per a tenir o sense necessitat de contraure nous deutes. A Alemanya s'ha fet i a França s'ha intentat. Com que afortunadament el nostre problema no és de milers de milions, potser fora aquesta la millor solució de totes.

Un aspecte polític

Un altre dia, si ens vaga, parlarem del que va ésser la crisi del franc i de la necessitat de no perdre el cap per voler pendre la cosa de tan alt com es va tenir de pendre a França. La mateixa estabilització, que sembla que mereixia l'aprovació de molts, es va fer allí en condicions i per motius molt diferents dels nostres.

Però el que volíem fer veure és que aquesta qüestió de la moneda planteja un problema polític d'un caire netament conservador. Tots els metges estan d'acord que es tracta d'un mal que no vol soroll i recomanen molta pau i tranquil·litat. Això explica l'anomalia que en molts diaris, mentre a la secció política no es passa per menys que per un terrabastall, a la secció financiera s'indignen contra els agents provocadors que volen pertorbar la pau. I potser això també explica les anades i vingudes d'aquests dies per a tornar a fer-se governamentals alguns homes que havien deixat d'ésser-ho. Ja veurem el que passa. Sort en mig de tot que també està provat que la moneda no vol dictadures ni feixismes. D'això precisament grega la nostra.

A. M.

L'afer Llates

Com esperàvem, la condemna del nostre company Rosend Llates, de resultes d'un afer del qual ja estan al corrent els lectors de MIRADOR, ha provocat una reacció que es pot ben qualificar d'unànime donat que entre les persones que firmen el document que reproduïm hi ha la representació dels més diversos i fins oposats sectors de la premsa de Barcelona i homes de totes les opinions, però que han cregut un deure demostrar la seva solidaritat davant un afer que ha promogut el mal aconsellat senyor Xavier Viura. A més a més, els mitjans de què aquest i els seus consellers s'han valgut han acabat de fer el pes per atraure's la reprovació de tothom que estigui animat per un esperit liberal.

Ens cal dir—i és a la vegada una prova del que acabem de dir—que hem afegit als noms dels firmants els de molts que, sense conèixer el document, en carta particular al company Llates o a la nostra redacció, han expressat llur manera de sentir identificada amb l'esperit d'aquesta carta:

Sr. Rosend Llates:

Els que signem, davant la vostra condemna a sis mesos d'exili com a resultat d'una incomprendible querella presentada pel senyor Xavier Viura, ens sentim ofesos com a escriptors i com a ciutadans i lamentem que encara sigui possible en el nostre país l'existència d'un criteri tan poc civilitzat i tan anacrònic, tan impermeable a l'humorisme i tan poc considerat envers els lliures drets de l'escriptor.

Ens sentim apesatsats que tals coses puguin passar entre nosaltres i que la nostra llibertat d'homes de lletres pugui córrer el perill d'ésser apreciada amb una balança en la qual pugui el senyor Viura haver abocat el pes d'uns inexplicables afalacs a la quasi difunta dictadura i la denúncia del matis polític de la publicació en què han aparegut les frases que han servit per condemnar-vos.

Creuríem faltar als nostres deures de solidaritat professional davant una altra llibertat que ens perilla si en aquesta ocasió, dolorosa per vós com per tots, ens desentenguéssim de testimoniar-vos alhora que el disgust per la condemna que us colpeja, la nostra adhesió més ferma i la nostra consideració més elevada.

J. Aiguader i Miró, Joan Alavedra, Francesc Aldaz, Antoni Amador, Claudi Ametlla, Amadeu Aragay, Ignasi Armengou, Francesc Artigas, Domènec de Bellmunt, Rafael Benet, Benigani, F. Berenguer, Vicents Bernades, Josep Bordas, Vicents Botella, Manuel Brunet, Just Cabot, Ricard Canals, Lluïcia Canyà, Fèlix Capella, Carles Capdevila, Eduardo Carballo, Josep Carbonell, Joan Casanelles, F. Casas Sala, Valentí Castanyas, Pau Cirera, Josep Clapés, Pere Comas Calvet, J. Commeleuran, Lluís Companys, Pere Coromines, Joan Cortès i Vidal, J. Cots Gorchs, G. Díaz Plaia, Joan Draper, J. Dunyac, J. Miquel Duran, Feliu Elias, Francesc Elias, A. Escalasans, M. A. Espinal, Pompeu Fabra, Apelles Fenosa, Angel Ferran, Miquel Florensa, J. V. Foix, Melcior Font, Pedro Fuentes Galisteo, A. Garcia Pujol, Sebastià Gasch, Màrius Gifreda, F. Gil, Joan Gols, Helios Gómez, Josep Grau, E. Granier Barrera, Domènec Guansé, Manuel Humbert, Amadeu Hurtado, Víctor Hurtado, Eduard Iglesias, C. A. Jordana, Rafael López Chacón, A. López Llausa, J. M. Lozoya, M. Llauredó, Jaume Lllongueres, Miquel Llor, J. Lluhi Vallès, Francesc Madrid, P. Marigó de Rozas, Antoni Marqués, Angel Marsà, Adolf Marsillach, Ernest Martínez Ferrando, J. Massip, Joaquim Maurín, Josep Mias, Joan Minguez, J. Moles Caubet, Joan Moles, L. Moles Marquina, N. Molins i Fàbrega, J. Monfort, Lluís Montanyà, Rafael Moragas, Isidor Musoles, L. Nicolau d'Oliver, Xavier Nogués, Armand Obiols, Ezequiel Odins, Ricard Opisso, Joan Ors, Carles Ossorio, Armand Otero, Jaume Pahissa, Josep Palau, Manuel Parés, Jaume Passarell, Ramon Pei, Manuel Pérez, Josep Picó, Agustí Piracós, Alexandre Plana, Lluís Plandiura, Josep Maria Planes, M. Poal Aregall, Josep Porta, J. Pous i Pagès, J. F. Puig, Joan Puig i Ferrer, A. Puig Gairalt, J. Ll. Pujol i Font, Francesc Pujols, Quèlous, Josep Quero, Pere Rahola, Xavier Regàs, Carles Riba, Josep Maria de Sagarra, Angel Samblancat, Josep Samblancat, Eduardo Sanjuán, Joan Serra, M. Serra Crespo, Siau, Carles Soldevila, Ferran Soldevila, Lluís Soler, J. Bta. Solervicens, Brauli Solsona, J. Teixidor Roig, Joan Tomàs, Romà Torrens, Francesc Tralab, A. Trigo, Dr. Tomàs Tusó, J. M. Vallès, J. Ventalló, Enric Ventós, Antoni Vilà, Josep Viladomat, A. Vilanova, J. Jorge Vimaix, Amadeu Vives, J. Vives i Borrell, J. M. Xiró.

No hi haurà nou concurs

No en parlem més. La nostra invitació als setmanaris que es publiquen a Catalunya a estudiar si podia ésser interessant de fer entre tots un plebiscit més ample que el darrer de MIRADOR, no ha tingut cap èxit. Fora dels nostres estimats companys de La Rambla de Catalunya, tots els altres, per motius diferents, creuen que el plebiscit proposat no es té de fer, i ja comprehendran aquells companys que intentar-lo sols, ells i nosaltres, no permetria esperar un resultat gaire diferent de la nostra darrera votació. L'interès que podia tenir conèixer d'una manera precisa la voluntat de tots els electors de l'opinió no quedaria satisfet.

La Campana de Gràcia creu preferible consultar als seus lectors si acceptarien una candidatura que els ofereix, i que comprèn els noms d'Alomar, Rovira, Nicolau, Gassol i Aiguader. Com es veu, La Campana també vota la famosa combinació Nicolau-Rovira que els nostres lectors varen posar en primer terme. Pel que hem llegit a La Nau, deduíem que els d'Acció Republicana l'acceptarien amb gust; però no sabem—perquè La Publicitat continua en la seva actitud de prudent reserva—si els d'Acció Catalana, amb aquells dos noms o amb uns altres, troben encertada la coalició electoral que aquella combinació representa.

L'Opinió ha pres la cosa de més amunt. No creu que es tinguin de fer eleccions, si se'n fan, no creu decorós que els cata-

El president de l'Ateneu Barcelonès

Ferran de Sagarra i de Siscar

Que el senyor Ferran de Sagarra no hagi estat fins ara president de l'Ateneu Barcelonès, només demostra una cosa: que l'Ateneu té molts socis presidenciables.

El senyor Ferran de Sagarra serà un model de president decoratiu, de la millor qualitat decorativa que consisteix a ésser un home invisible, sobre la veritable existència del qual és lícit de mantenir un dubte prudent. Els socis de l'Ateneu veurem poc el

nostre president per la «docta casa». I això no serà per culpa de l'esnobisme, que don Ferran de Sagarra desconeix, sinó dels anys, total 77, setanta—diu ell—en una cama mig baldada, contrarrestats per altres set a l'altra cama, lleugera gairebé com la d'Aquiles, ei dels peus lleugers. Com els Consells d'Administració que s'estimen, l'Ateneu tindrà un president que no es prodigarà, però que contribuirà molt a augmentar el prestigi de la casa. Ha passat per a ell el temps d'anar cada dia a l'Ateneu, i tampoc li serà possible, com al senyor Pere Coromines, assistir a la taula presidencial de totes les festes i banquets literaris. Molts senyors que fan règim—diu somrient el senyor de Sagarra—és juguen la vida el dia que assisteixen al banquet del casament d'un fill o del bateig d'un net.

El nostre president ja fa setze anys que viu a règim, un règim cruel que consisteix a alçar-se de taula amb gana i a menjar sopa de ceba, verdura i alguna truita d'un ou a tot àpat. Aquest és el règim obligatori. Després hi ha el règim voluntari, en tots sentits admirable, a què s'ha sotmès. Llevar-se a les cinc del matí, anar a missa i esmorzar, i posar-se a treballar a les vuit fins a les dues de la tarda. A les cinc reprèn la tasca fins a les nou del vespre. Viu a Sarrià entre jardins i només «baixa a Barcelona» el divendres. Dedicà el dia a la consulta d'arxius. El trobareu a la Corona d'Aragó o a l'arxiu municipal de la casa de l'Ardiaca o en qualsevol altre arxiu secundari. Per estalviar-se de pujar a Sarrià dina a Barcelona cada divendres i a la tarda continua l'exploració d'arxius i va a l'Institut d'Estudis Catalans. Només els divendres, cap a les sis de la tarda, els socis de l'Ateneu veuran el president de la casa. Com que la Junta de l'Ateneu celebra sessió cada quinze dies, el president, que portarà ja tots els assumptes estudiats i haurà resolt diàriament les qüestions de tràmit, farà suficientment de president.

No cal que preguntem a què dedica don Ferran de Sagarra les nou hores diàries de treball metòdic. El nostre únic sigilògraf té en curs de publicació el tercer volum de la seva monumental *Sigillografia Catalana*. Ja pot dir-se que l'obra haurà d'anar seguida d'un apèndix perquè el seu autor constantment fa descobertes noves.

Don Ferran de Sagarra és un dels últims exemplars d'aquells senyors que cultivaven una dèria sàvia i que sabien fer bonic. Molts d'ells col·leccionaven monedes, altres es dedicaven a l'heràldica. Devem a una minoria d'aquesta aristocràcia cultivada una contribució molt important a la literatura i a diverses ciències i sobretot a la història. Don Ferran de Sagarra és un cap de brot d'aquesta minoria; don Ferran de Sagarra és un home de ciència que ens fa molt honor.

Sigillografia Catalana representa una llarga vida d'un home, una voluntat, una ciència i una fortuna concertades vers aquest objectiu. Potser cap país compta amb un inventari tan complet com el que ha establert el senyor de Sagarra. Espanya i Portugal no tenen res que pugui comparar-s'hi. Les mo-

nografies d'altres països sobre sigillografia, en general només comprenen algunes institucions públiques; altres, més que una monografia, són un inventari dels segells dels grans arxius històrics, i gairebé cap conté una descripció i suggestions diverses sobre cada exemplar. Els tres volums contindran la fotografia d'uns vint mil segells. Per arribar a aquest resultat pot calcular-se sense exagerar que han passat per les mans de

don Ferran de Sagarra molts milers de segells i que ha hagut d'emmotllar-ne uns vint mil. El senyor de Sagarra ha seguit tres procediments d'emmotllatge. A la primera època treia el negatiu valent-se d'argila d'escriptor tant abans els segells amb una lleugera capa d'oli o valent-se de pòlvors de talc si el segell era de paper. Un alumne de l'Escola «de Chartes» va ensenyar-li el procediment de treure els negatius amb paper plom, però aquest erudit francès s'accontentava amb l'empremta en paper plom. El nostre sigilògraf, quan tenia el paper plom ben adherit al segell, hi aplicava cera de modelar. Després la cera de modelar fou substituïda pel guix. Les empremtes del senyor de Sagarra són del senyor de Sagarra molt perfectes com l'original. Aquesta formidable col·lecció d'empremtes va oferir-la el senyor de Sagarra a l'Arxiu Municipal junt amb la major part de les obres de sigillografia de la seva biblioteca.

La història d'aquesta afició a la sigillografia va començar amb la infància del senyor de Sagarra i amb una col·lecció de segells de correu. Dels segells de correu el col·leccionista va passar a recollir segells de municipis i jutjats fins arribar als segells dels documents històrics. El mòbil de l'estudi metòdic dels segells dels documents fou, com pot suposar-se, el mateix mòbil que ha fet tants miracles en aquest país, el catalanisme del senyor de Sagarra. Precisada la seva vocació va cedir generosament a un amic els segells de correu i a l'Arxiu la col·lecció de segells moderns d'ajuntaments i corporacions estampats en tinta. El senyor de Sagarra ha explorat tots els arxius de Catalunya, comptant-hi el Rosselló, València, Mallorca, Aragó, Navarra, de tot el Migdia de França, Madrid, el Vaticà, Nàpols, etc. Aquesta feina l'ha obligat a viure mesos en diverses ciutats. Per obtenir el segell de Ramon Berenguer IV, el més antic que es coneix, va fer un viatge exprés a Madrid.

La *Sigillografia Catalana* del senyor Ferran de Sagarra és completíssima. El primer volum comença amb la casa comtal de Barcelona i inventaria tots els segells reials catalans. El segon volum estudia els segells de les corporacions civils i el tercer els segells eclesiàstics. La feina de descriure i datar els segells representa un treball de benedictí i una erudició històrica molt sòlida.

Tot remenant arxius el senyor Ferran de Sagarra ha pogut permetre's algunes incursions històriques sense relació amb la sigillografia. Actualment té enllestit i ordenat en una renglera de carteres molt impressionant la història de la guerra dels Segadors. Sembla que la qüestió és estudiada en diverses monografies, una de les quals és una vindicació del patriotisme del poble de Tortosa. Aquesta obra serà oferta a l'Ajuntament de la ciutat de Tortosa. Probablement el discurs presidencial que el senyor de Sagarra llegirà a l'Ateneu consistirà en unes consideracions sobre la guerra de 1640.

Es deuen també al senyor Ferran de Sagarra importants estudis arqueològics. Fou ell qui va descobrir el poblat ibèric al Puig Castellar, sobre Sant Jeroni de la Murtra. En aquest turó, que era propietat seva, varen treballar-hi pel compte del senyor de Sagarra una vintena d'homes durant cinc mesos. Un cop descobert el poble ibèric, el propietari del turó va cedir-lo—gratuitament com sempre, com més tard va cedir a la Biblioteca de Catalunya cinc mil volums de llibres vells entre els quals hi havia incunables—a la Diputació.

Políticament el president nou de l'Ateneu està inscrit a Acció Catalana. Procedeix de la Lliga, a la qual va abandonar quan va venir l'escissió. Amb la Lliga va ésser regidor de Barcelona i Acció Catalana el va fer diputat provincial. Don Ferran de Sagarra és catòlic i republicà. No dissimula les seves conviccions ni sap avenir-se que la Lliga on havia figurat hagi evolucionat fins arribar a ésser monàrquica i dinàstica i que ho vulgui dissimular atacant només els catalanistes republicans.

Com a home el senyor Ferran de Sagarra és un baró exemplar, gairebé diríem un sant. No coneix la vanitat ni l'ambició. És un noble que es riu de l'aristocràcia i que us diu de la manera més natural del món que el seu escut, «que no veureu enlloc de casa», és una invenció, o més ben dit un plagiat que un rei d'armes va fer a uns altres Sagarra.

MANUEL BRUNET

**CAMISERIA
FITO
BARCELONA**

**NOVETATS
EN CAMISES**

**Jaume I, 11
Telèf. 11655**

RAMON BES & C.^a

**Maquinària, Tipus, Filetatge
de bronze, Tintes i utilitatge
per les Arts Gràfiques**

Aguilers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA

**Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES**

Fontbernà
Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

LES LLETRES

ELS LLIBRES

G. DIAZ PLAJA : Rubén Darío

Als vint-i-un anys, Díaz Plaja—conegut dels lectors d'aquest setmanari pels seus aguts assaigs sobre cinema—pot permetre's el luxe de tenir una obra de joventut. De joventut per l'entusiasme i la vehemència. De maduresa per la penetració, la documentació i el mètode. Un llibre de crítica escrit als divuit anys. A una edat en la qual el comú dels mortals comença tot just de llegir els llibres, Díaz Plaja sabia ja desmuntar-los hàbilment. Aparegut ara aquest llibre (*Rubén Darío: Su vida, Su obra, Notas críticas*) en una col·lecció de biografies, correspon—com ens adverteix el seu autor en el pròleg—a una etapa ja superada de la seva sensibilitat. Amb els defectes de les obres de joventut, és suficient per afirmar la nostra confiança en la capacitat crítica i en la clara vocació literària d' Díaz Plaja. Autodidactes i partidaris d'una cultura sedimentària i dispersa—per necessitat i per vocació—ens inclinem davant la formació universitària, metòdica i organitzada, d'aquest jove crític català. I és que en Díaz Plaja—cosa ben rara per cert en els que es troben en les seves condicions—els estudis universitaris no han aconseguit d'ofegar la intuïció i la personalitat. La literatura catalana no està tan sobrada de crítics coneixedors de la tècnica de l'ofici, nets de prejudicis i que deixin a la intuïció un ample marge indispensable, perquè desaprofitem aquesta ocasió que se'ns presenta ara de parlar d'un dels joves més ben preparats per a omplir els buits que ens angustien en les pàgines dels nostres diaris.

Els anys no han passat en va. L'obra de Rubén Darío n'ha patit en el seu transcurs inexorable. Gegantina i lluminosa en el seu temps, avui, amb la distància i amb l'evolució de la poesia, les seves proporcions es redueixen, la seva resplendor empal·lideix. No hi fa res. La seva importància és innegable i potser anys a venir es produïx un renovellament en el seu culte. No fóra el primer a qui això succeís. Góngora i Bécquer ens han demostrat prou bé la relativitat i el balanceig de les admiracions i dels blasmes. Díaz Plaja ha fet una obra profeta. El seu llibre, atapeït d'erudició i amb una bibliografia copiosíssima, serà molt útil en endavant als que vulguin tenir una visió completa, en un volum de reduïdes proporcions, d'aquell gran apassionat per totes les manifestacions de la poesia que fou Darío. Fugint dels estrets límits biogràfics de la col·lecció de la qual forma part, Díaz Plaja ha estudiat en tots els seus aspectes, amb una escrupolositat impecable, l'obra vasta i complexa. Desdient potser una mica la vida—tan rica i tan novella de Rubén—per un afany d'exactitud i de precisió que l'honora, ha fugat tots els recons de la seva múltiple labor literària. Ha fet així una tasca excel·lent, amb responsabilitat i consciència, que tindria un lloc molt indicat en una edició crítica de les obres de Rubén Darío.

Baudelaire fou un precursor, un iniciador. Whitman un altre. Verlaine, en canvi, pot ésser considerat com una fi. Darío—passats els seus primers entusiasmes juvenils, mancats d'originalitat—fou el creador i l'exhauridor d'una nova concepció poètica. No ha tingut, com a tal, seguidors ni deixebles. Els innombrables imitadors que omplen encara les revistes il·lustrades madrilenyes no ha aconseguit modificar en res la fórmula del poeta, la seva manera apretada i sonora. No caldria espremer gaire el llibre de Díaz Plaja per a treure'n aquesta conclusió, que és una de les glòries més pures de Rubén.

Per nosaltres Rubén Darío té un mèrit que ningú no li podrà negar. El d'haver contribuït poderosament a revaloritzar, socialment i intel·lectualment, la poesia. Els antics venerables poetes, els feien un lloc al costat dels augurs, entre els homes i els déus. Però la mort del paganism deixà desemparrada la poesia. El vers fou abandonat com a vehicle de comunicació divina, com a instrument de revelació. Fou reduït molt aviat a un simple paper mnemotècnic, a facilitar la transmissió—per tradició oral—de les grans batalles i els esdeveniments històrics d'importància. Considerada com a simple mitjà d'expressió i no com a ins-

trument de creació, perdé tota mena d'importància. De mica en mica, però, veiem com els secrets de l'antic ritus són descoberts. La paraula *inspiració* torna a trobar el seu sentit. Amb Baudelaire, un esperit nou anima la poesia. Dominador de la paraula, ja no es resigna a ésser el seu esclau com els altres poetes del seu temps, i un sonet en el qual es troben aquests versos:

*Comme de longs échos qui de loin se confondent
dans une ténébreuse et profonde unité,
vaste comme la nuit et comme la clarté,
les parfums, les couleurs et les sons se ré-*

pondent,
esdevé l'evangeli d'un concepte nou de la poesia, que fecundà Mallarmé, Rimbaud, Lautréamont—tan diferents entre si i units

Rubén Darío

per aquesta mateixa arrel—i alguns altres.

Darío—tan afrancesat!—fou una resultant d'aquest predomini de la música per damunt de tots els altres elements poètics. S'hi lliurà amb una fuga arravatada, amb una sensualitat no per epidèrmica menys vibrant i contagiosa, i oblidà tota la resta. Deslliurat de les nombroses influències de la primera època, més enllà del Parnàs, més enllà del simbolisme, transformant-se per la seva originalitat, portà a uns límits indepassables la perfecció de la poesia purament verbal que atrau únicament per la seva sonoritat cristal·lina. No trobareu imatges en els seus versos. Però el diu de la forma, la vibració cadenciosa dels mots, ningú no les hi pot negar. I, encara que no hi hagués res més—que alguna cosa més hi ha—això sol no fóra ja, ni avui ni mai, menyspreable. El temps ha substituït al culte de la paraula, el culte de l'essència poètica. Això és tot. Per ara. El criteri que Díaz Plaja ens exposa en el seu llibre i en el pròleg del seu llibre—no tan contradictoris com podrien semblar a primera vista—ve a coincidir aproximadament amb aquesta apreciació nostra de l'obra de Rubén. No ens estranyaria que fos la que més s'acostés a la realitat.

Fins fa molt poc temps no comença a donar-se a Guillem Díaz Plaja entre nosaltres el lloc que li pertoca i que s'ha guanyat a pols per la seva tasca intel·ligent i tenaç. Portat per les circumstàncies a emprar un instrument d'expressió que no és el nostre, ha dedicat la part potser més important de la seva activitat a l'examen i la propagació de la producció literària catalana. Als quinze anys publicava ja articles en diaris comarcals. Poc després començà la seva col·laboració a diaris d'Amèrica on les seves cròniques van ésser molt remarcades i li originaren una curiosa complicació diplomàtica. Va fer uns primers assaigs—tímids—en català, que no dominava encara. Acollit cordialment a *El Dia Gráfico*, els seus articles han donat to—sovint—ales pàgines d'aquest diari i del seu col·lega de la nit. El mes de febrer de 1929 va guanyar el concurs de crítica teatral de *La Gaceta Literaria*, de Madrid. D'aleshores ençà, posat en contacte amb el grup format pels antics elements de *L'Amic le Arts*, ha intensificat la seva col·laboració a les nostres publicacions, i avui comença ja a ésser conegut com a escriptor català. Díaz Plaja reuneix totes les condicions necessàries per a obrir-se pas. No vulguem ésser dels darrers a adonar-nos-en.

LLUÍS MONTANYA

Per una literatura catalana

III

ANDRÉ CHAMSON

D'entre els escriptors moderns francesos, el que aporta un sentit de pàgesa humana i clàssica és André Chamson. Aquest jove escriptor, que va al davant d'una generació, ha conegut la seva consagració universal amb el magnífic llibre *Le Crime des Justes*, del qual parlare amb més detalls. Fins ara ha publicat tres llibres: *Roux le bandit*, *Les Hommes de la route* i *Le Crime des Justes* (1). Meridional, mistralià, sensible al renaixement dels pobles, s'interessa vivament pels problemes de les nacionalitats. El seu darrer llibre, *Tyrol*, estudia amb una simpatia evident els austríacs sotmesos a la dominació italiana i feixista.

Aliant la seva mentalitat d'home polític a la seva sensibilitat de poeta, les seves obres coneixen un punt de perfecció austera i profunda. La poesia li fa veure la política sota un caire humà, deslliurat dels encarcaments dogmàtics dels professors i de les exaltacions romàntiques dels propagandistes. La política li fa veure la poesia sota el seu caire físic, íntimament lligada a la vida de cada dia, a les esperances i a les desil·lusions dels homes corrents.

El seu esperit pragmàtic de protestant espreu, d'aquesta felicitat conjunció, un fons pràctic, com un raig de claror, neta i salutar.

Després de la guerra, en el caos en què caigué tota l'activitat intel·lectual, els escriptors catòlics, sota la direcció discreta d'Acció Francesa, són els únics que han cristallitzat un moviment que respon a les necessitats i a les aspiracions d'una classe determinada.

Massis, Péguy, Bainville, Maritain—per no citar més que els principals—, han conegut una voga i un renom cada dia més solid.

Enfront de tot això els sobrealistes han donat un crit trágic que s'ha perdut en el misteri sense fons dels camins buits.

Chamson parla en nom de la França de Pascal, de la França pàgesa, austera i profunda. Prescindint del «fet» de París i de la ideologia, fins a cert punt artificial, de la civilització industrial, va a la comarca, on els elements essencials de la vida humana es presenten cruament, sense els refinaments i els artificis de la ciutat.

Es a la comarca on apareix la lliçó sàvia i ordenada dels nostres avis. Una civilització feta per la puixança de la voluntat, al servei d'un ideal col·lectiu anònim i desagraït. (Aquí, Chamson toca de prop l'ideal d'humilitat que la visió de les vinyes de casa nostra produïa a l'insuperable Josep Pla de *Cartes de l'Imy*.)

Tota l'obra de Chamson és aquesta submissió davant la vida.

Les Hommes de la route, que és la seva biografia, explica amb un estil voluntàriament obscuro i monòton l'encadenament dels fets que fan d'ell un intel·lectual. Tot el joc de les petites ambicions dels homes, l'orgull innocent del pare, l'estalvi mesquí d'una mare que es tanca obstinadament en la seva vellesa i el seu silenci.

La vida del poble, que obeeix a un ritme secret i lent, s'escalfa davant nostre, i

(1) Grasset, editor. París.

aquells homes, tancats en l'estable de llur egoisme, es drecen, davant el perill d'una inundació, unànimes i germans. L'amenaça del riu exalta, en el seu pit, un ideal de sacrifici i de generositat. Però quan el riu entra en mare, el rec del seu egoisme entra novament en la vida miserable de cada dia... I així va la vida d'aquests homes, lligats als elements, sotragats pel ritme poderós i desordenat de la Natura.

De tot aquest conjunt, i a desgrat del seu pessimisme aparent, es treu una llum esperançadora; les impulsions dels homes no responen a una escala de valors artificial, sinó a l'essència del món i de la vida. I en-

Chamson, per Domingo

tre els elements que constitueixen la pensa humana, l'aigua i la terra, la gana i la son són els ferments bàsics i essencials de la seva obra.

A Chamson, demés, correspon l'honor de la humanització de Mistral. Fins ara Mistral havia estat monopolitzat per l'Acció Francesa. Un dels capítols més importants del famós llibre de Léon Daudet, *Le stupide XIXe siècle*, és el que fa referència a l'oposició, dins el pla de l'esperit, de Mistral a Víctor Hugo.

En política, tot s'aguanta. El fracàs (relatiu) de les teories de Richet, Charcot, Pasteur, sostinguts pel radical-socialisme, constituïu un èxit pels partidaris de Joana d'Arc.

Al dir de Léon Daudet, Mistral és el coronament de Fustel de Coulanges, l'historiador de la monarquia, i de Josep de Maistre, el teoritzador del nacionalisme francès.

Per necessitats d'ordre electoral, Daudet oposa Mistral a aquest formidable moviment d'humanitat que representen Rousseau, Michelet, Víctor Hugo.

A les mans de Daudet, Mistral és un símbol monstruós i deshumanitzat.

Doncs bé, Chamson s'ha aixecat contra tot això, i nosaltres, demòcrates catalans, que veiem en Mistral un dels nostres mestres, devem agrair-l'hi.

En una sèrie de conferències a Alemanya, Àustria i França, Chamson ha explicat Mistral tal com és i tal com nosaltres el volem:

Un home de sa casa, amb un cor com una calaixera i unes mans grosses i peludes.

JAUME MIRAVITLLES

París, juny, 1930.

VARIETATS

Sir Arthur Conan Doyle

Aquest dilluns passat arribà a Barcelona la notícia de la mort d'aquest famós novel·lista, creador del tipus de Sherlock Holmes que, com sol passar, aconseguí més popularitat que el seu propi pare.

Com tants altres casos que es poden citar, Conan Doyle passà de la medicina a la literatura. Era nét d'un caricaturista irlandès i havia nascut en 22 de maig de 1859 a Edimburg, on estudià la carrera de metge que havia d'exercir durant la guerra anglo-bòer.

Encara que un llibre seu sobre la guerra dels bòers assolís al seu temps un gran tiratge, i que d'altres novel·les seves, del gènere dit històric, fossin rebudes amb favor, el que el féu més famós foren les aventures de Sherlock Holmes, l'èxit de les quals el mogué a continuar-les en una sèrie de llibres, traduïts a molts idiomes i objecte d'adaptacions teatrals. També el cinema explotà alguns assumptes seus, per exemple *El món perdut*, novel·la de l'època antediluviana amb tot de bestialtes que donaven molta feina a reconstruir i fer bellugar, i *El gos de Baskerville*, que, com en donàrem fa temps la notícia, ha estat objecte d'un film parlant.

Deixà més endavant la literatura per dedicar-se a escriure obres espiritualistes i donar conferències de propaganda. Ell mateix regentava una llibreria espiritista de la seva propietat, situada pels voltants de l'Abadia de Westminster.

La qüestió del ritme

Un d'aquests romanesos que prefereixen la cultura francesa a cap altra, P. S. Coculescu, ha presentat una tesi a la Sorbona que ha estat molt discutida. El seu títol era: *Els ritmes com a introducció física a l'estètica*.

Agafeu, per exemple, una frase de Rousseau o de Chateaubriand. No s'assemblen pas a una del Codi civil. De què ve això? Del fet, s'havia notat fins ara, que conté grups coneguts i sensibles d'un nombre determinat de síl·labes, és a dir, versos. Coculescu troba aquesta explicació insuficient, i s'esforça a demostrar la qualitat essencialment tònica del ritme, «la distribució particular de les síl·labes accentuades entre les síl·labes de menor accent». Tota prosa lírica fa aparèixer uns grups que van repetint-se; i les relacions constants d'aquests grups són l'essència mateixa de l'harmonia poètica.

Resultat, que la constreta aritmètica del vers francès és tan forta que sovint priva que es manifesti el ritme interior. És a dir, que la prosa té més possibilitats rítmiques que el vers.

Opiomania

Jean Cocteau ha hagut de fer una cura de desintoxicació en una casa de salut de Saint-Cloud, i ha agafat la ploma i el llapis per contar-nos la seva aventura. En efecte, prepara un llibre il·lustrat per ell mateix, amb visions d'opiomani.

Ara han estat exposats en una galeria parisenca aquests dibuixos de Cocteau, en els quals el «jongleur» més prodigiós de la literatura francesa reflecteix les visions dels seus deliris d'opiomani.

El bo de l'exposició, és que Cocteau demana als visitants que firmin una mena d'àlbum. Serà una mena de recompte de forces?

Thomas de Quincey, ja fa molts anys, va escriure dos llibres autobiogràfics que difícilment seran superats. Hi ha una literatura abundant sobre la matèria, però faltava tot el gust del malabarisme i del proselitisme de Cocteau, que tan sovint li espantava l'enginy i el talent.

Passada l'opiomani—suposant duradora l'eficàcia de la cura de desintoxicació—, ¿quina altra giragòncia ens prepara aquest xicot capaç de fer tots els papers de l'auca?

Aquest número ha passat per la censura governativa

Automobilistes!

No viatgeu sense els

GUIES I MAPES
MICHELIN

El més gran stock de Barcelona el trobareu a la

Llibreria CATALONIA
Plaça Catalunya, 17 - BARCELONA

JUST CABOT

ORTOGRAFIA CATALANA METODE PRACTIC
Per ROSA OBRADORS

Es el llibre que necessiten tots els que vulguin escriure correctament el català, d'acord amb les normes de l'Institut d'Estudis Catalans.

EN TELA, 6 PESSETES - EDICIO ECONOMICA, 4'50 PESSETES

Es pot demanar a totes les bones llibreries de Catalunya o a l'Editorial Cultura, Rosselló, 148, Barcelona, que l'envia per correu certificat, franc de ports, en rebre el seu import per gir postal o segells de correu

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

LA PÉRGOLA

es el Restaurant de moda a l'Exposició

El Sol serà el seu convidat si decideix festejar les seves noces al
Restaurant del Parc

I E L T E A T R E

Loreto Prado i Enrique Chicote

Diuen que Roberto Castrovido, al cafè Colonial de Madrid, a les quatre de la matinada, es posava el barret per treure-se'l quan passava la Loreto Prado. I, naturalment, darrera la Loreto Prado, passava Enrique Chicote. Loreto Prado i Enrique Chi-

cote, els inseparables, a Madrid són més que estimats, són quasi venerats. I venerables. Per l'edat i el temps que fan comèdia. L'any passat, el govern de Primo de Rivera va concedir-los la Medalla del Treball, com a la nostra Maria Morera. I Loreto Prado llueix la Medalla amb un pic de satisfacció que us deixa tot eternit. No hem vist mai Maria Morera representant *Senyora àvia molt marit* o *La mare* amb la Medalla del Treball damunt del pit. En canvi, hem vist Loreto Prado en *De los cuarenta para arriba* i *El Cuatrigémino*, tota enfeinada a tirar-se les puntes del mocador de seda a les espatlles, per tal que el bon espectador del Poliorama s'adoni de la medalla d'or. Però el públic del Poliorama no sabrà mai si aquesta medalla és la Medalla del Treball o una vulgar medalla de la Mare de Déu. Com tampoc ho sabria el públic del Novetats, el dia que Maria Morera tingués la pensada de lluir-la dalt les taules.

Què és la neurastènia?

Els excessos de tota mena, els disgustos i conturbacions donen lloc a una debilitat del sistema nerviós, que es tradueix en insomnis, falta de gana, vertigens, malestar, símptomes tots de neurastènia, que són vençuts amb tanta major rapidesa com més de pressa és atacat el seu origen amb l'energic reconstituent FOSFO-GLICO KOLA DOMENECH, que en pocs dies torna el benestar i els desigs de viure

Loreto Prado fa cinquanta anys que treballa pels teatres madrilenys; pels teatres de províncies. Els mateixos, si fa no fa, que el seu company Enrique Chicote. Ara fan comèdies que porten aquests títols suggestius: *De cuarenta para arriba* i *El cuatrigémino*. Val més així. Loreto Prado ja no pretén ésser una Julieta, com d'altres actrius de la seva edat, ni Enrique Chicote pretén ésser un Romeu, com el colós Enric Borràs, quan fa d'estudiant de capella en *El mistic*.

Loreto Prado i Enrique Chicote han representat papers de totes menes. Això és més cert de Loreto que de Chicote. Perquè Loreto és més permeable i més maleable que Chicote. No cal haver-los vist treballar moltes vegades per confirmar aquesta apreciació. No cal sinó consultar algunes fotografies de caracteritzacions d'ambdós artistes en qualsevol revista il·lustrada de Madrid. Mentre Loreto canvia totalment de fesomia, Chicote sempre queda Chicote, o, dit d'una altra manera, la Loreto de l'escenari no és la Loreto del cafè Colonial, i en canvi el Chicote de l'escenari és gairebé sempre el Chicote del cafè Colonial. La qual cosa vol dir que Loreto Prado té més personalitat que Enrique Chicote i que si Enrique Chicote ha arribat a ésser tan famós i estimat dels públics com Loreto Prado, ho deu al fet d'haver sortit sempre a l'escenari enganxat a les faldilles de la Loreto.

Enrique Chicote també té allò que els homes de teatre en diuen personalitat. Deixeble de Mario, ha imprès als personatges que ha representat un segell característic. Però Chicote diuen que estima i admira tant Loreto que davant seu sembla que s'esfumi, que vulgui fondre's. Actualment, formen una parella tan compenetrada que el públic de teatre castellà no pronuncia mai Prado sense Chicote. En efecte, Prado-Chicote, com diuen els cartells, semblen el cognom d'una mateixa persona.

Deiem que Prado-Chicote han representat papers de totes menes. Quan el sainet feia les delícies del públic, Prado-Chicote representaven sainet. Quan el públic fou pres per la febre de les revistes, Loreto Prado feia revista i tan aviat diuen que era una «vedette» discreta com caricaturitzava amb molta gràcia una «vedette» caiguda. Nosaltres no hem estat a temps de veure aquest caire de la vida artística de Loreto Prado, però podem arriscar-nos a afirmar que devia ésser una Mistinguett sense les cames de la Mistinguett. Quan es posà de moda el gènere *grand guignol*, diuen que Loreto Prado feia *grand guignol* amb un realisme tan esgarriós que deixava curta a la mateixa famosa Dàmia. I ara fa comèdies dolentes de Luis de Vargas, com *Seis pesetas*, i juguets còmics d'antic règim de Lepina i Del Toro, com *De cuarenta para arriba*, amb una desimboltura que enamora.

Loreto Prado—judiquem per les tres o quatre obres que li hem vist representar aquesta temporada—no té una distinció natural, però té una gràcia natural. Sobretot se li veu que domina meravellosament l'ofici. Posseeix per escriure allò que manca a moltes actrius i que un llarg aprenentatge proporciona: no s'anima únicament quan li toca parlar, sinó que subratlla les paraules dels seus interlocutors amb moviments i mots, a vegades fins a l'exageració. Ara ens ve a la memòria, per contrast, el senyor Carratalà, del Romeu, que en el paper d'italià d'*El Carrer*, era un napolità fogós únicament quan parlava i en els llargs moments de silenci era un home tan apagat que semblava un anglès autèntic. Fem aquestes consideracions perquè un bon actor ha de saber fer veure el personatge que encarna tant en els moments de diàleg com en els moments de silenci. Loreto Prado peca per excés. En canvi, Enrique Chicote ens ha semblat que no accentua prou els trets característics dels personatges.

Ara, que les obres que Loreto Prado i Enrique Chicote ens han presentat aquesta temporada al Poliorama no es presten a un ample desplegament de les facultats d'aquests dos artistes tan populars. Potser si els veiem en obres de més qualitat trobarem tot allò que ara hem trobat a faltar: matís, intenció, picardia, que és la sal dels actors còmics.

RAMON PEI

A propòsit del Teatre Japonès

De boca de barcelonins que voregen o passen la cinquantena, hem sentit sovint parlar de la revelació que fou, trenta anys enera, la companyia japonesa de la Sada Yacco.

Parleu-ne a homes com Amadeu Vives, Enric Galwey, Josep Maria Jordà, Narcís Oller, Oleguer Junyent, Enric Borràs o Salvador Alarma, i tots, mig alucinant els ulls com per reveure-la millor, diuen amb un to on entren a mitges el bon record i el greu que els sap de no tornar-la a veure: —Ah, la Sada Yacco!

Llavors, hi havia a Barcelona uns empressaris d'empenta que sentien l'obligació

aquells drames de l'època corresponent a la nostra Edat mitjana, que són el preludi d'aquest teatre «Kabuki» que des del segle XVI s'ha perpetuat fins als nostres dies.

El teatre japonès és, en un sentit diferent del que a Europa té la paraula, un teatre expressionista. Els actors són uns mímics meravellosos i treballen amb una precisió de moviments i d'actituds que fan de cada actor, com diu Wolkonsky, una obra mestra. Pere Ynglada ens deia que, llegit l'argument, l'espectador entén l'obra de cap a peus, encara que, els actors parlant en japonès, naturalment, no n'entengui ni una paraula. Però això no vol dir

«El cavalier bandolero»

de satisfer un públic potser més interessat que el d'ara a conèixer tot el que es produïa d'important pel món, i Sada Yacco, després d'èsser el clou de l'Exposició de París de l'any 1900, vingué l'any següent a treballar al Novetats.

Aquella Exposició de París no rutllava gaire bé, a desgrat de les atraccions que oferia, però cap d'elles no aconseguia d'atreure el públic que cal a una Exposició Internacional d'importància. La meravellosa Loie Fuller hi tenia una barraca on lluia les seves danses lluminoses, el pinyol de la coreografia del temps. Però encara no eren rebudes amb l'engrescament que havien de conèixer després. Aleshores arribà Sada Yacco a París, i cap teatre no gosava obrir-li les portes, convençuts els empresaris que seria un mal negoci. Sada Yacco rellogà la barraca de Loie Fuller certes hores del dia i de la nit, i així es presentà al públic de França i al de tot el món, perquè l'actriu japonesa constituïa una revelació de les que fan època. Fou acabada la seva actuació en l'Exposició de París que Sada Yacco vingué a Barcelona a deixar un record inesborrable en la gent d'aquella època.

La «troupe» japonesa que, capitanejada per Tokujiro Tsutsui, ha vingut ara a Barcelona, és la més important companyia teatral que ha sortit del Japó des d'aquella famosa de la Sada Yacco. Ho constatem, però ens guardem de fer comparacions que no ens permeten ni l'edat ni el fet que encara no hem vist treballar els actors que ara són hostes de Barcelona.

El teatre japonès, tan l'antic («Kabuki», que és el que veurem ara), com el modern, encara que aquest hagi sofert influències occidentals, ofereixen una curiosa barreja de realisme en els detalls i de convencionalisme fins en el mateix desenvolupament de l'acció. Tant l'antic com el modern, també, són de base essencialment poètica, d'aquella poesia japonesa que assolí ja la seva perfecció al segle VII. Aquesta poesia concisa, que procura condensar les idees i les imatges i no pas prolongar-les, preparà els No,

que l'entengui com entendria una pantomima, per exemple.

La música, amagada a la vista del públic, és una explicació, una mena d'*apoiatura* de l'obra. Els seus sons són una imitació estilitzada dels sorolls de la Natura, o un acompanyament sec i agut que accentua l'emoció de l'escena.

Els actors treuen un gran partit també de les escenes mudes, només subratllades per la música, i tot l'efecte de les quals es basa en les actituds en què romanen els actors.

Aquests van, a més a més, caracteritzats d'una manera curiosa. Abans que cap altra pintura, es posen a la cara una capa d'un guix especial, que els dona aquell aspecte de carota.

De vegades succeeixen incidents pintorescos que no entendríem ben bé en el teatre occidental. Per exemple, si a l'escena falta una taula, un sabre, etc., els maquinistes surten a posar-ho, a la vista del públic, amb tota tranquil·litat. Però perquè els espectadors no es pensin que entra en escena un nou actor, els maquinistes porten una mena de carota negra com a senyal distintiu.

C. M.

Decepció

Sembla que una de les coses que més decidí els artistes japonesos a acceptar el contracte amb l'Exposició, fou el gust de fer un viatge a Espanya, país del qual al Japó es té un concepte tan pintoresc segurament com el que aquí es té de l'Orient.

El cas és que quan la troupe de Tokujiro Tsutsui va baixar a l'estació de França i es va trobar que la gent anava vestida a l'europea i no es veien els vestits de torero somiats, ni les dones guarnides com en els cartells fomentadors del turisme a Sevilla, varen tenir una forta decepció.

—Trobo que podriem entornar-nos—va dir un artista.

—Per què? —li preguntà l'interpret de l'Exposició.

—Perquè nosaltres volíem veure un país pintoresc i hem trobat un poble «standard».

El país de los Tontos

Al Còmic ho ha estrenat la mateixa companyia que ho estrenà a Madrid. Es tracta d'una revista que està bé. No pas d'una d'aquelles grans *machines* enferregades que hom veia representar darrerament amb angúnia. Conté allò que és essencial en un espectacle d'aquesta mena. Uns números de conjunt, alegres, algun dels quals és de molt bon gust. I un assumpte enginyós, que dona peu a uns tipus graciosos, amb ribets de grotesc.

Té coses que són característiques de la sarsuela. El quadro de ca l'antiquari, en el qual el vell i la madrilena castissa ballen un xotís, ho és de cap a peus. Té, però, molta gràcia. En canvi, des del del port fins a l'acabament de l'obra, és de revista bona de dalt a baix.

Per aquest camí és per on es podria trobar el punt dolç a la revista del país. En aquest sentit l'intent que representa aquesta és molt apreciable.

D'ençà de la mort d'En Ferran Bayés, l'únic *producteur*—permeteu el mot—autèntic d'aquí, la revista anava cap per avall. En Sugranyes, successor i continuador d'aquell, va resultar el vulgaritzador del gènere. Una cosa per l'estil de les edicions Maucci aplicades a la revista.

Amb les inoblidables *Cleopatra* i *Venus Genitrix* tot el que es guanyà en fastuositat, una fastuositat enfargada i barroca, s'acabà de perdre en enginy i en gràcia. L'autor volia anar segur, i s'aferrà a la història. I d'aquesta va treure'n uns cascos de guerrer enormes—el pobre Cid a sota d'un aquests, feia l'efecte que s'anava arronçant—i unes copes de xampany—xampany romà—de tres metres, plenes de bromera, sota de les quals les pobres noies del conjunt no s'hi veien de contentes per aguantar l'equilibri. I aquella desfílada de guerrers enfundats a dins d'un cavall de cartó que patia de singlot. Per l'escena—teniu present que es tractava d'una *revue*—es passejava el mal somni d'un drama que els tenia aclaparats a tots. El de la pobra Cleopatra, casada de poc amb un Marc Antoni que es donava a la beguda i no tenia esma per a fer de guerrer; les pobres noies que venien de rebre una pallissa formidable i es veien obligades, per les convencions de l'autor, a haver de cantar, evolucionar i passejar-se per la passarella, amb les macadures tendres encara al damunt. Després aquelles calaveres vermelles, que cantaven *Viva la libertad!* en morir Cleopatra, eren una cosa inoblidable i d'un grotesc perfecte.

De no haver-se aturat la quadràgia de la revista històrica, l'Ajuntament s'hauria vist obligat a subvencionar-la i a fer-hi assistir els nois de les escoles.

El contrast que fa aquesta revista amb aquelles altres és justament el mateix que fa una noia jove, àgil i alegre, plena d'atractius, al costat d'una dona ja feta que vol fer igual que aquella.

Sense complicar les coses, sense enfargaments de vestits i decorats, amb un assumpte ben trobat i enginyós, hom ha construït una revista molt agradable de veure. Al capdavant no es tracta d'altra cosa.

Comparada amb aquelles, és una lliçó de bon gust i d'enginy. És per aquest camí, al nostre entendre, que hom hauria d'encarregar-la.

J. P.

TEATRE NOU

Companyia lírica del mestre
SERRANO

GRANDIOS EXIT DE

La Dolorosa

opereta en dos actes, del mestre

SERRANO

per l'eminent tenor

Emili Vendrell

BANC VITALICI D'ESPANYA

Companyia Anònima d'Assegurances. Dos grans Premis. Exposició Internacional de Barcelona 1929 i Exposició Ibero-Americana de Sevilla 1929, màximes recompenses. Les seves operacions 1929 representen un nou progrés.

Ens complem a oferir a continuació algunes de les xifres més interessants de la Memòria-balanç que presentada per la Junta de Govern, aprovà la Junta General d'Accionistes de l'esmentada Societat en reunió celebrada el dia 27 de maig de 1930. Les xifres que transcrivim són una eloqüent demostració que els seus negocis han experimentat durant l'any 1929 un impuls importantíssim.

Ram de vida. En el que afecta aquest ram, s'han emès durant l'exercici de 1929: 4.063 pòlisses el valor total de les quals importa 65.304.410'—ptes., essent la producció de l'any anterior de Ptes. 64.734.205'38. La cartera de capitals assegurats ascendeix en 1929 a 354.438.144'97 ptes.; les rendes vitalícies en curs, a 530.156'37 ptes., i les primes percebudes, a 17.250.842'—ptes.

Ram de Transports. Es d'observar també en aquesta classe d'assegurances un major volum de negocis que en els anys precedents, havent-se recautat primes per valor de 2.863.583'98 ptes. contra 2.324.224'77 ptes. a què s'eleva la xifra assolida en l'any anterior.

Durant l'exercici s'han satisfet per venciments i sinistres, d'un ram i d'altre, 11.036.715'50 ptes.

Dels beneficis assolits, que sumen 1.522.711'58 ptes., a l'igual que en anys anteriors, s'ha destinat el 67 %. (1.026.135'58 ptes.) a augmentar el volum del patrimoni de la Companyia.

Els fons de garantia, un cop efectuades, les assignacions, constitueixen un capital de 117.470.661'50 ptes., el detall de les quals es pot apreciar en l'estat de situació de la Companyia en 31 de desembre de 1929, que copiem a continuació:

FONS DE GARANTIA:

1. Capital social subscrit	Ptas. 15.000.000'—
2. Reserva estatutària	» 328.729'65
3. » per a eventualitats.	» 1.000.000'—
4. » per a fluctuacions de valors.	» 2.083.192'37
5. » Matemàtica (Ram de Vida).	» 95.182.989'—
6. » per a riscos en curs (altres Rams).	» 951.361'76
7. » per a sinistres i assegurances vençuts.	» 2.384.668'88
8. Fons de beneficis (efectuades ja les assignacions a reserves facultatives.	» 539.719'84
	Ptas. 117.470.661'50

REPRESENTATS COM SEGUEIX:

1. Obligacions dels accionistes.	Ptas. 7.500.000'—
2. Propietat immoble, préstecs hipotecaris, nudes propietats, etc.	» 16.935.491'17
3. Valors mobiliaris	» 17.555.067'90
4. Avanços sobre pòlisses d'assegurances de vida de la Companyia.	» 8.869.207'64
5. Préstecs sobre valors.	» 177.901'06
6. Rendes, efectes i primes vençudes pendents de cobrament.	» 1.987.361'42
7. Dipòsits en Bancs, Caixa i deutors diversos menys creditors.	» 10.445.612'31
	Ptas. 117.470.661'50

que representen un augment de 7.317.924'47 ptes. sobre els existents a fi de l'any anterior. Els valors mobiliaris han estat estimats per la seva cotització en 31 de desembre de 1929 i els immobles, segons les taxacions practicades pels arxius de la Inspecció d'Assegurances.

Delegacions en totes les capitals d'Espanya

Domicili social: Rambla de Catalunya, 18 - Barcelona - Sucursal a Madrid: Alcalà, 25

Edifici propietat de la Companyia. - Autoritzat per la Inspecció General d'Assegurances i Estalvis.

Agències en totes les poblacions d'importància

EL CINEMA

Notes a les represes

Una temporada que començà d'una manera brillant, l'hem vista morint com aquell qui diu per consumpció. Al seu acabament, ja no hi havia manera de deixar-se temptar per cap programa. Així, doncs, felicitem-nos que ara, amb motiu de les represes, hàgim

Hom no pot menys de deplorar que tantes belles troballes de plasticitat i de moviment es trobin aparellades amb motius melodramàtics tan fàcils. Amb tot, deshumanitzant en el possible el contingut de la cinta, aquesta resta una fita de les més reeixides de la carrera de Murnau.

Beau Geste inaugura ara fa dos anys la sèrie de films sobre la legió estrangera, i ell que fou el primer, resta encara el millor avui. Breton hi afirma l'absolut mestratge de la seva tècnica ponderada i lluminosa. El que hem dit d'*Els quatre diables* podria repetir-se textualment d'*El destí de la carn*, tot i marcant la gran superioritat del primer. Victor Fleming ha fet amb destresa el seu treball al servei d'un assumpte inacceptable. Mentre no fa sinó exposar, al començ del film, les coses marxant de primera, però tot just comença a explicar, aleshores el film decau per anar a caure en un final deplorat. El mateix assumpte *La batalla dels sexes* l'entaula i el desenvolupa amb un encert més considerable.

Constatem amb íntima satisfacció l'èxit assolit per la represa d'*Ombres blanques*, de la qual ens hem ocupat prou voltes ací per tornar-hi ara.

Raquel Torres i Monte Blue triomfen amb la seva aventura passional i poètica.

D'entre tants altres films que podríem encara citar, recordem: *Broadway Melody*, el primer pas conscient pel camí del cinema sonor. Anita Page i Bessie Love es descobreixen plenes d'aptituds per a la nova forma cinematogràfica. Bessie Love, particularment, palesa en aquesta cinta un admirable sentit de la declamació, viu, espiritual i recorrent una gama nombrosa de matisos que li asseguren un gran

esdevenidor en els *talkies*. No oblidem tampoc que *El signe del Zorro* és un film de Fred Niblo. Mesureu, doncs, el temps que fa que Fred Niblo realitza obres mestres.

J. PALAU

Ja ho sabeu...

—Que Greta Garbo ha acabat *Romance*, el nou film de Clarence Brown?

—Que Maurice Chevalier filmarà *Petit Café*? Recordeu que aquesta peça valgué ja a Max Linder un dels seus més legítims èxits.

—Que s'anuncia ja definitivament com a data d'estrena, a Nova York, de *Les llums de la ciutat* el mes de setembre pròxim? Tot arriba al seu dia. Charlott pensa ara reposar, amb el qual objecte es traslladarà a Anglaterra disfressat a fi d'escapar als importuns.

PANORAMA

I poques les escollides

La Cambra de Comerç d'Hollywood ha fet darrerament una enquesta, no pas per tal de saber quants quilòmetres de film eren gastats en un any o quins salaris guanyen les estrelles, sinó per saber què se'n fa de les moltes noies que van a Hollywood amb l'esperança de triomfar al cinema.

L'estadística no és pas precisament encoratjadora. De cada cent noies, vuitanta acaben vivint a l'ombra del cinema, fent d'estenodactilògrafes, «bioses» que diuen per aquests escenaris de Barcelona (corrupció del francès *habilleuse*), etc.; vint per cent intenten el magnífic miratge; una d'aquestes cent arriba a un petit contracte i menys d'un quart per cent obté un petit èxit. Aquest petit èxit consisteix generalment a figurar en un «assaig d'atmosfera», és a dir, en escenes que sovint són tallades en el moment del *découpage* del film.

Chaplin, filantrop

D'unes declaracions de Chaplin:

«En el darrer paper que he fet, he provat de comunicar als espectadors una mica de la incertesa en què em trobo sobre les persones i les coses. Si, per exemple, en el meu *scénario* hi ha un «dolent», provo de fer-lo obrar bé en certs moments, de manera que en l'esperit dels espectadors provoqui un dubte, els faci admetre que sovint el «dolent» és dut per un seguit de circumstàncies a cometre una mala acció.

«Una mica d'amable escepticisme fa molt en favor de la tolerància i de la benevolença universals. Es molt més còmode de jutjar els altres que no pas de comprendre'ls. Entre altres coses, l'art és per eixamplar l'horitzó, i un actor de cinema pot fer progressar la comprensió mútua indispensable adreçant-se, no pas a la lògica de l'espectador, sinó al seu cor.

«Pensant-hi bé, crec que la meua ambició més gran és la de portar una mica de comprensió i d'alegria a la vida de la gent... fer encara altres comèdies... altres pallassades davant la cambra... abans del teló final... la darrera imatge!»

El film i la cirurgia

El cinema ja ha estat utilitzat algunes vegades per a filmar operacions quirúrgiques. Però en sortien unes pel·lícules que si esgarriaven els espectadors, no servien de gran cosa als cirurgians.

Des del punt de vista cinematogràfic, filmar una operació és molt desavinent, i des del punt de vista mèdic, no es comprèn gaire una sala d'operacions guarnida amb poderosos projectors. A més a més, el camp operatori no es veu mai clar: una massa negra on el cirurgià manipula sense que l'espectador arribi a distingir què manipula.

El Dr. Victor Pauchet, el conegudíssim especialista de la cirurgia gàstrica, en col·laboració amb Dupret i Monnier, especialista dels dibuixos animats, s'ha dedicat a reproduir operacions quirúrgiques, *simplifiant-les i esquematitzant-les*.

Dupret indica el relleu, marca les ombres, segueix el treball de la mà del cirurgià. Monnier traça les imatges de l'estómac i dels intestins sense cap relleu i fa bellugar, sense l'ajut de la mà de l'operator, les pinces hemostàtiques, els bisturis, els separadors.

Feyder i el cinema sonor

El *metteur en scène* francès Jacques Feyder, que actualment està contractat per una gran firma americana per a dirigir producció francesa, creia que el film parlat no pot ésser un competidor del cinema mut.

«No hi ha cap relació entre tot dos—deia fa un parell d'anys—, perquè el cinema és essencialment mut. El *talkie* es desenrotllarà paral·lelament (escenes de revista de gran espectacle, etc.), com l'òpera s'ha desenrotllat paral·lelament a la comèdia. El *talkie* no és cinema, és una altra cosa molt diferent.»

Però no fa gaire ha escrit des d'Amèrica a un amic seu el que segueix, que sembla una modificació del seu pensament:

«A hores d'ara, ací tot és film parlat. M'admiren els que a França segueixen discutint, apuntant-se en teories sàvies, els mèrits o els errors del film parlat. No es tracta pas de saber si això és ortodox o no des del punt de vista cinema. Cal pendre'l tal com és i provar de treure'n el millor partit que es pugui.»

La vida cara a Hollywood

Un amic nostre que ha tornat d'un viatge per Amèrica del Nord explica que, a Hollywood, entra en un restaurant, i veient-lo poc concorregut, en sortí de seguida per buscar-ne un altre. Però al cap de dues o tres visites decidí de tornar al primer, que mal que mal era el més concorregut.

Hi trobà un *maitre* francès, amb el qual, essent francès ell mateix, pogué parlar amb més desimboltura.

«Molts es pensen—deia el *maitre*—que aquí a Hollywood trobaran estrelles pertot on vagin. Res de més inexacte. Les estrelles tenen una feinada formidable i no poden perdre temps. Després, ja veureu de seguida que aquí tot és més car que enllloc, tot costa ben bé el doble que a San Francisco. Em penso que és fet expressament perquè se'n vagin aviat tantes persones, sobretot noies, enlluernades per les ganes d'arribar a estrelles i que no troben feina.

Conversa amb Lya Lis

Us adoneu de la gran violència que ha suposat per a Lya Lis la seva interpretació de *La bête andalouse*, en conèixer-la. I de la seva formidable abnegació d'actriu. Res més brutal, més violent, més dur que l'últim film de Luis Buñuel. Res més dolç,

—Cap finalitat artística. Una total finalitat subversiva, revolucionària. Luis Buñuel dirigeix aquest film a tot el món per a demostrar-li amb quina terrible violència el menysprea i el troba miserable. El públic es sent traït, fuetejat, desemmascarat. Sent la

més harmònic i més suau que Lya Lis, la protagonista.

Si un moment sorprenieu un punt de llum metàl·lic a les seves nines, de seguida us en esborrava la fredor, la cabellera rossa, la figura exquisida, el llavi dolç.

carn viva de totes les seves nafres morals al descobert. Resta, però, misteriosament atret per la sublim violència de l'acusació.

—...? —Sí. En aquest sentit, jo crec en l'esdevenidor del cinema sobrealista. No pas com a fet artístic — Man Ray —, sinó com a fet de subversió espiritual.

—...?

—Decididament Luis Buñuel ha reeixit plenament. El seu film provocarà una excitació extraordinària, n'estic segura. Ell és un home rectilini, dur, brutal. Té una formidable capacitat d'acció. Sent tot el que diu en la seva obra amb una sinceritat esglaiadora. Progressivament esten el seu menyspreu a tot allò que no comporti una agitació espiritual de magnitud. No és pas un devot de la petita rebel·lió heroica. Sinó un fervent de la màxima eficàcia. Aquest film—*La bête andalouse*—és el darrer que rodarà Luis Buñuel. Un cop expressat ja, sense eufemismes, amb una terrible claredat, el que ell pensa de l'estat d'esperit que l'envolta, Luis Buñuel deixa de fer cinema, com a mitjà massa indirecte encara—malgrat la seva força obsessió—de ferir l'ànima de les multituds, i d'ensenyar-los les seves misèries, les seves mesquineses, les seves tràgiques tortuositats...

Lya Lis parla exaltadament. Una espurna als ulls.

El rostre rosat de sang ardenta. De seguida relacionaríeu això amb el seu esclavisme; amb la seva condició de ciutadana soviètica. No exagereu, però. Ara, asserenada ja, torna a triomfar la dolcesa del rostre, la fina aristocràcia de les mans, la blavor dels ulls, la gràcia del cos, la meravella del somriure.

G. D. P.

Lya Lis es troba actualment a Barcelona, on passarà una curta temporada. Dintre de poc marxarà a Berlín a complir un contracte que l'hi retindrà algun temps. Després pensa tornar a Barcelona, a filmar per compte d'una empresa d'aquí.

Serà la protagonista d'un nou film d'avantguarda, el primer totalment fet aquí, realitzat per un nou *metteur-en-scène* català, que fa temps que estudia a la quietat i no vol per ara que surti el seu nom.

Les fotos que publiquem són de Lya Lis en *La Bête andalouse*, l'una, i l'altra, l'artista al natural.

Als ulls hi ha una blavor transparent que té sovint una deliciosa tendresa. Un esguard intel·ligent i una veu que dringa.

—*La bête andalouse*? Sense cap dubte, el film més difícil de la meua carrera.

—...?

—Jo he llegit molt poc els sobrealistes francesos. En el cas meu, però, no m'ha estat pas necessari. Una compenetració absoluta amb el pensament de Luis Buñuel, succeït a la meua primera lectura del *scénario*. M'ha calgut un gran esforç. Luis Buñuel, però, s'ha esmerçat a facilitar la meua tasca.

—...?

—Buñuel és un dels homes més intel·ligents que conec. Un director d'escena d'un talent formidable. Empra el cinema com a pur mitjà expressiu del seu pensament. De la seva subconsciència. Res no li interessa de la tècnica o de l'efectivisme. Treballa sempre amb el mínim de preparació. Sota un llum d'una cruïra terrible.

—...?

...por fin

tomé **Cafiaspirina** y gracias a ella conseguí calmar mis dolores. Desde entonces estas maravillosas tabletas son mis mejores compañeras en las horas de profundo estudio a que me dedico durante casi todo el día. Y digo y repito con inmensa satisfacción, que a la **Cafiaspirina** debo mi reparada salud y los triunfos conquistados en trabajos mentales. Prometí, y lo cumplo con exactitud, que jamás faltaría **Cafiaspirina** ni en mi bolsillo ni en mi casa.

Así opina uno entre tantos otros. Convénzase Vd. mismo con una prueba puesto que la

CAFIASPIRINA

además de poseer el efecto estimulante de la Cafeína, despeja el cerebro, trae el bienestar y no afecta al corazón ni a los riñones.

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Evitareu intervenció de mecànics adquirint una

TORPEDO 6

FORTA
i
RAPIDA

Una meravella de la tècnica alemanya
Albiol G. i Riera S. L.
Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

LES ARTS DISCOS

Projecte de pòrtics en el Palau del Marquès de Comillas

Segurament, ben aviat endevinareu que el dibuix reproduït és la projecció de la façana del palau del marquès de Comillas, situat en la cantonada de la Rambla i Portaferrissa. Aquest palau de finals del segle XVIII, antiga residència dels marquesos de Moya, fou adquirit pel marquès de Comillas i actualment està en les bones

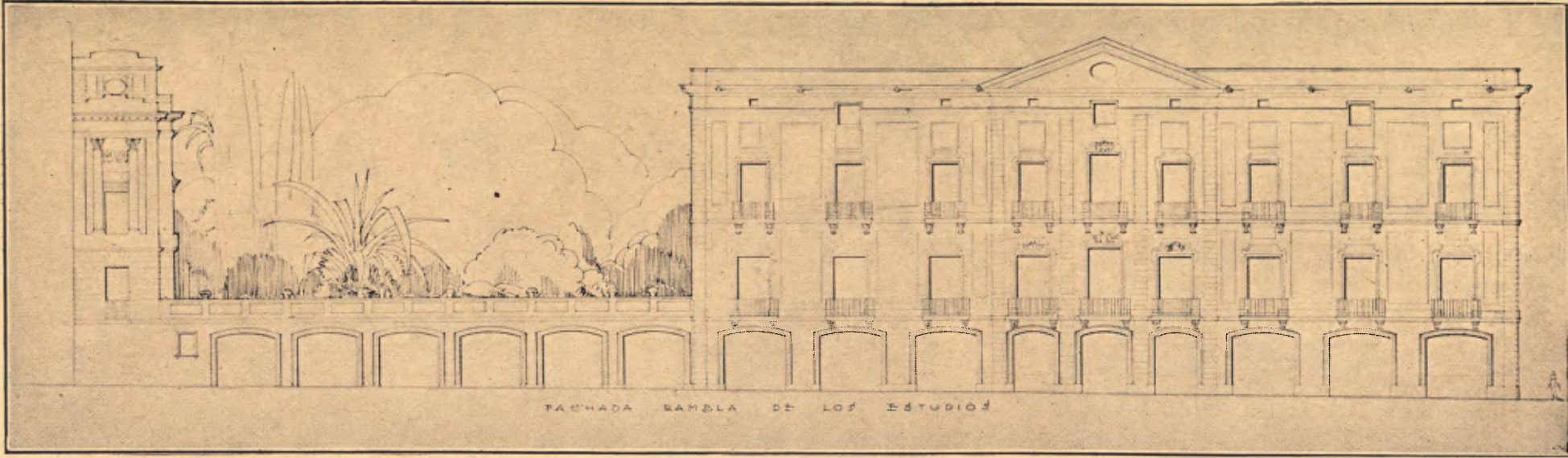
transformar la primera cruïxa dels baixos de la façana de la Rambla en un pas porticat que permetés el trànsit per sota d'aquesta part de l'edifici. En el pla de reforma interior de la ciutat, l'arquitecte senyor Vilaseca adopta aquesta bona solució urbanística, de la qual reproduïm el projecte dibuixat pel mateix arquitecte.

nyor Vilaseca, el trobem excellent. Fixeu-vos que en aquesta façana hi ha nou rengles verticals d'obertures, l'eix de les quals correspon, en la planta baixa, amb el de cada una del pòrtic futur. D'aquesta manera el ritme dels buits segueix la mateixa ordenació establerta; cosa que no hauria estat possible amb la solució tradicional de

donar més espai a la circulació dels ramblers i portaferrissadors.

Les botigues actuals del palau seran traslladades a la segona cruïxa de l'edifici, amb l'entrada i aparadors, per tant, en el parament interior del pòrtic.

El sostre serà una volta de corbadura el·líptica interseccionada per arcs torals en els

mans del comte de Güell. (Per cert, que els socis de l'Ateneu Barcelonès, ara, ens estirem els cabells en saber que abans d'ofereir-lo al marquès de Comillas, podíem haver adquirit aquest admirable palau per unes 300.000 pessetes. Però en aquella data, sembla que fou rebutjada l'adquisició per considerar «excessivament llunyà» l'emplazament de l'edifici. En aquell temps, l'Ateneu estava situat al costat del teatre Principal; traslladar-se, doncs, als «afores» de la Portaferrissa era—pels nostres avis—una aventura imprudent.)

Aquest antic palau Moya té un valor arquitectònic evidentment remarcable, ja que és un dels bons exemplars d'estil neoclàssic que podem exhibir, però cal reconèixer que la seva alineació dificulta el trànsit en un dels llocs de més aglomeració. Per solucionar-ho, ja fa temps, s'havia pensat de

Si aquesta millora urbana només estigués aprovada per l'Ajuntament esperant el dia que fos possible realitzar-la, com les altres solucions i traçats del pla de reforma interior, no hauríem tingut pressa a mostrar-la als nostres lectors; però com que sembla que aviat es farà, així podran, des d'ara, judicar.

I dic que aviat es farà, perquè la iniciativa és de l'Alcalde, que, com tots sabeu, és el comte de Güell, marquès de Comillas, és a dir, del propietari de l'immoble.

I no sols la iniciativa, sinó el més important: la cessió a la Ciutat dels pams de terreny de la planta de l'edifici porticada. Amb aquestes excel·lents condicions, per part de l'Alcalde, ens sembla que no trigarem gaire a passar per sota els pòrtics de la Rambla.

El projecte, tal com l'ha concebut el se-

repartir tota la llargada del pòrtic en espais i massissos d'igual amplada.

Per a situar les arcades en la paret del jardí, el projectista ha seguit la distribució plafonada de la barana; a cada gerro superior correspon un metxó del pòrtic.

I per a determinar la forma i alçada de les arcades ha escollit per model la portada existent en el centre de l'edifici. L'actual arc rebaixat, amb les mateixes motlures, es repetirà en tots els trams del pòrtic. I fins per seguir amb tota justesa el model, la terminació inferior de les cartelles segueix la corbadura de l'estràdó en tots els arcs.

L'amplada del pòrtic està projectada de 4'70 metres, però en l'últim tram, el de la cantonada del carrer de la Portaferrissa, serà de 6 metres, perquè així correspongui, verticalment, amb la primera obertura de l'altra façana d'aquest carrer, i de passada,

llocs de les parets de càrrega superiors, i «dunetos» transversals que acusaran vistoses arestes. I com que no hi ha suficient alçada per a construir de pedra picada aquestes voltes, seran de maó i estucades.

Després d'haver examinat atentament aquest projecte, opinem favorablement, i no cal dir com agraïm al comte de Güell la seva immediata realització. Si alguna reserva haguéssim de fer, seria sobre la possibilitat de concebre aquesta reforma amb un altre criteri urbanístic. Una altra solució és ben possible, però jo no goso insinuar-la perquè la generositat demostrada pel senyor Alcalde és mereixedora d'una submissa conformitat. Demanar al Comte de Güell la seva atenció per exposar-li un altre projecte, seria excessiu. I més quan el que publiquem és tan afanadament correcte.

MÀRIUS GÍFREDÀ

DISCOS

EL JAZZ QUE SENTIM POC

Tots els que fa tres o quatre anys trobaven llurs delícies en els nous discos de jazz, tenen avui una gran desil·lusió. Aquests arranjaments de romances sentimentals angleses, franceses o vieneses, aquests valsos escrits per al violí del tzigani i no per al saxofon del negre, descoratgen els que havien saludat en el jazz l'aparició d'una forma orquestral lliure, deixant a l'executant la seva individualitat, permetent-li d'improvisar sense trencar l'harmonia del conjunt. Al fons, era un retorn a les orquestres del XVI segle que no es limitaven a executar la nota escrita, sinó que els seus components més hàbils es lluien variant i adornant el tema, cada u al seu gust. En realitat el jazz d'invenió negra ha estat trait per l'executant blanc, el qual a poc a poc ha vingut als seus volguts costums. Els violins tenen un lloc sempre desproporcionat dins certes orquestres, com per exemple, la de Jack Hylton. L'esperit del jazz es trait i són les versions desnaturalitzades, cal dir-ho, les que avui són servides gairebé exclusivament al públic europeu, potser perquè la massa dels compradors no està capacitada per assaborir l'art més refinat i més salvatge a la vegada del jazz d'improvisació, del jazz «hot».

I tanmateix no s'ha de creure que aquest estigui en decadència, puix floreix magníficament en el seu país d'origen, la Louisiana, la Florida... Petites orquestres negres i algunes vegades de blancs el practiquen amb la més emocionant sinceritat. Solament les grans companyies d'enregistrament no el tenen en compte. Encara s'editen, però, actualment, bons discos de jazz «hot» als Estats Units, però no se'ls pot sentir mai enlloc més, perquè els dispositius no s'atreuen a encarregar-los. No sabem de ningú més que Odeon que continuï a fer venir els discos magnífics de Louis Armstrong, que tants aficionats s'obstinaven a ignorar i que guarden tot llur gust natiu. Tanmateix, l'èxit de certs discos de Ted Lewis, *New Saint Louis Blues*, per exemple, seria prou per a provar que hi ha també un públic que s'interessa pel veritable jazz. Se'n objecta que un disc admirable com el *Best Black* executat per The Guilt edged Four (Columbia) no s'ha venut, però quants discos dolents, de la més aplanadora trivialitat, han restat sense vendre's? D'aquests no se'n parla mai. Es com el que passa amb la música antiga. Un disc de música del XVII segle, realitzat per mediocres intèrprets i amb la més gran economia, es vendrà malament, i s'invocarà indefinidament aquest precedent per tal de no editar d'altres obres antigues; al contrari, hom no donarà importància als fracassos innombrables dels discos de cançons, d'operetes, i òperes...

A Alemanya semblen veure les coses des d'un altre punt de vista, puix que una firma ha confiat a l'eminent musicòleg Kurt Sachs la cura de dirigir una col·lecció de discos de música antiga. Ja fa temps que es busca en va de realitzar una història de la música per discos, seguint un camí veí al del musicòleg de Berlín. Sembla que això hauria costat molt car; hom no prodiga gaire els milions com quan es tracta de música popular. Hom oblida sempre que hi ha un públic que es delecta amb la música de cambra i que no és precisament el «vulgar pecus». Quants anys caldran encara perquè les grans companyies es persuadeixin d'aquesta evidència?

(De La Revue Musicale)

ACTUALITATS Goya als nous segells de correu espanyols

Sopar en homenatge a Joaquim Mir per haver obtingut la Medalla d'Honor en l'Exposició Nacional de Madrid. Casino de Sant Sebastià. Menú com tots els menús de tots els banquets de l'Univers. Una medalla com totes les medalles. Uns discursos com tots els discursos... és a dir, no. Per més que, aparentment, semblin repetits, n'hi ha una

Després del fogós discurs del senyor Marín, els comensals també demanaren un parlament a Francesc Pujols. «Amb molt gust! Que vagin venint d'un a un i a tots els parlaré», contestà el senyor Pujols.

En Mir va donar les gràcies i la vetllada transcorregué en agradable companyonia, amb la presència de belles dames (naturalment), amb les sonoritats d'un jazz-band, etc., etc.

Durant la sobretaula, En Joaquim Mir dibuixà aquest autorretrat que reproduïm, dedicat als lectors de MIRADOR. El nostre agraïment al gran artista.

I ara que parlem de medalles honorífiques, ens dol haver de notificar la injustícia comesa amb En Carles Buigas: Carles Buigas projectà les fonts lluminoses de l'Exposició, l'èxit més impressionant del nostre certament. En Buigas cobra el seu sou de funcionari com els altres. Passa el temps i hom comença a repartir creus i distincions als alts empleats, excel·lent Buigas. En altres repartiments de retribucions metèl·liques especials, l'autor de les fonts té el mateix tracte. Passa més temps i a la fi els diaris diuen que se li ha concedit una creu. Aquesta creu és l'anomenada del «Mérito Civil», la qual presenta diverses categories. Una d'elles — i de les primeres — és la denominada «Encomienda», la qual ha estat, merescudament, distribuïda entre diversos caps d'oficina de l'Exposició. Per retribuir els valuosos serveis dels funcionaris de menys jerarquia (algun digníssim mecànograf entre altres), hom ha repartit la sisena categoria de la creu «Mérito Civil» anomenada de «Caballero». Dons bé, a Carles Buigas se li ha concedit aquesta sisena categoria de «Caballero».

Una d'elles — i de les primeres — és la denominada «Encomienda», la qual ha estat, merescudament, distribuïda entre diversos caps d'oficina de l'Exposició. Per retribuir els valuosos serveis dels funcionaris de menys jerarquia (algun digníssim mecànograf entre altres), hom ha repartit la sisena categoria de la creu «Mérito Civil» anomenada de «Caballero». Dons bé, a Carles Buigas se li ha concedit aquesta sisena categoria de «Caballero».

Excm. Sr. Alcalde de Barcelona, vós que heu donat tantes proves d'equitat, vós que sou tan justament considerat, deixareu passar aquesta injustícia?

Jo crec que no, i per això espero que desmentireu aquesta informació recompensant Carles Buigas tal com es mereix.

M. G.

Des de fa ja bastants anys—els Estats Units van rompre el foc l'any 1892—els Estats s'han donat compte de la importància que té l'aspecte artístic dels segells que emeten per al franquieg de la seva corres-

pondència interior i exterior. No tan sols es preocupen de fer crear pels seus millors dibuixants models que són petites meravelles, més tard reproduïdes pels procediments més perfeccionats de les arts gràfiques—gravat en talla dolça, foto-litografia, i més modernament el rotogravat i l'offset—, sinó que, en ocasió de certes commemoracions,

de certs fets importants en la història dels respectius pobles, emeten sèries commemoratives especials destinades a portar el ressò de les seves glòries arreu del món, de popularitzar les efígies dels seus grans homes, be siguin polítics, artistes, inventors, etcètera, etc., i, més tard, a deixar un record perdurable d'aquests fets i d'aquests homes als àlbums dels col·leccionistes.

Així, els Estats Units, primers introductors d'aquest poderós i econòmic mitjà de propaganda, crearen en 1892 una emissió especial destinada a commemorar el tercer centenari del descobriment d'Amèrica. La iniciativa ianqui fou aviat seguida per altres països, i a Espanya, amb motiu del tercer centenari de la publicació de la primera edició del *Quixot*, es va emetre una sèrie, que circulà de l'1 al 15 de maig de 1906, reproduint diverses escenes de l'obra immortal.

Darrerament, ha estat emesa oficialment una sèrie de segells destinats a commemorar el primer centenari de la mort del genial pintor Francesc de Goya. Aquesta emissió hauria hagut de circular, doncs, el mes d'abril de l'any 1928, puix fou, com és sabut, el dia 16 d'abril de 1828 que morí el famós pintor aragonès. La confecció d'aquests segells ha sofert diversos retards, i no ha estat fins ara que s'ha posat en circulació.

La comissió organitzadora d'aquest homenatge es va reunir al Pavelló conegut per

«La Quinta de Goya», de l'Exposició de Sevilla, i obtingué dels poders públics la signatura del corresponent decret autoritzant la circulació postal d'aquests segells, que han tingut curs, franquejant tota mena de correspondència, ordinària o certificada, així com la que es trameta per via aèria, a la capital andalusa, durant els dies 15, 16 i 17 del mes d'abril prop-passat.

El pla tècnic de preparació fou encomanat a l'ex-director de la Calcografia Nacional, Josep Sánchez Girona, actualment director de l'Escola Nacional d'Arts Gràfiques. El gravat ha estat fet pel gravador oficial de la Casa de la Moneda, Josep Sánchez Toda.

La impressió ha corregut a càrrec de la coneguda firma impressora anglesa Waterlow & Sons, que produeix especialment bitllets de Banc de moltes nacions, entre les quals figura Espanya. La confecció tipogràfica ha estat acuradíssima, i certs valors de la sèrie resulten meravelles artístiques.

Tres dels segells de la sèrie corresponent al franquieg de la correspondència tramesa per via ordinària, representen la famosa *Maja Desnuda*, que el burí del senyor Sánchez Toda ha sabut reproduir amb una admirable precisió de detall. Però el més curiós i interessant d'aquesta emissió ho constitueixen sens dubte els segells destinats al franquieg de la correspondència expedida per via aèria, el motiu principal dels quals són dibuixos de Goya que, malgrat la centúria llarga transcorreguda des de la seva execució, resulten extraordinàriament apropiats per a aquesta sèrie.

Com hom sap, Goya féu divuit gravats famosos, coneguts per *Los Proverbios*, i una altra col·lecció, anomenada *Los Caprichos*, formada per vuitanta làmines. D'aquestes làmines, quatre han estat utilitzades per a il·lustrar els segells en qüestió, que són el *Disparate volante*, que figura als segells de 5, 15 i 25 cèntims; el *Buen viaje*, als de 5, 10, 20, 40 cèntims i al de 20 cèntims destinat a la correspondència urgent; la *Manera de volar*, als de 30 i 50 cèntims; i el *Volaverunt*, als de una, 4 i 10 pessetes.

La sèrie emesa per a celebrar aquesta commemoració no serà únicament ben rebuda pels col·leccionistes: el seu interès artístic farà que molts profans en filatèlia, però amants de les belles arts, la conservin amb interès.

AGUSTÍ PIRACES

diversitat abundant. El de tipus protocol·lari, per exemple, anà a càrrec dels senyors Oliva i Casas Abarca; el de l'eloqüència fou del senyor Barbey; de l'humorístic se n'encarregà la respectable figura d'En Pere Coromines (el qual estigué atinat com sempre), i de la venerable d'Apelles Mestres n'oïrem una poesia molt sentida. I quan semblava que s'havien acabat, s'aixecà el conegut dibuixant de la «Fiesta Nacional», Ricardo Marín, per dir-nos que el quarter de l'escut d'Espanya més estimat per l'orador era el de les quatre barres, perquè hi havia la seva sang i la de tots els presents, i que amb l'or del fons s'havia d'escriure el nom de Joaquim Mir, el de Ramon Casés, el d'Apelles Mestres i — després de donar una ullada a la sala — el de tots els que assistíem a l'acte. Així, doncs, permeteu-me que en nom dels concurrents li doni les més expressives gràcies per aquesta extensiva distinció.

Art Antic i Modern **MOYSEION** Archs, 6 Entressol Tel. 22659

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

**MOBILIARI D'ART
BUSQUETS**

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

AL DESERT AMERICA
— Farieu el favor de dir-me quina ciutat és aquesta?

(Judge.)

Exposició de Barcelona 1930

Oberta des de les 9 del matí fins a les 2 de la matinada - Preu d'entrada al recinte : 1'05 pessetes

IL·LUMINACIONS I FONTS LLUMINOSES

des del capvespre fins les nou, i de les deu i mitja fins les onze i mitja

PARC D'ATRACCIONS PALAU NACIONAL

OBERT FINS L'HORA DE TANCAR L'EXPOSICIO

Avui, dijous, a les 6 de la tarda

SARDANES

a la Plaça de les Diputacions, per la Cobla "Barcelona"

Dissabte, dia 12, representació de

AIDA

pel tenor HIPOLIT LÁZARO

TEATRE GREG POBLE ESPANYOL

NIT, A LES 10, TERCER FESTIVAL CLASSIC DE AUREA DE SARRÁ

Preus : Seients amfiteatre, 7 ptes — Seients grada, 5 pessetes

Entrada de passeig, 2 pessetes

En dits preus va inclosa l'entrada al recinte

Dissabte, tarda i nit

Gran festival Folk - Lòric Asturià

CANTS I DANSES TÍPIQUES

DIUMENGE, DIA 13 A L'ESTADI

Gran Festival d'Orfeons de Catalunya

dirigit pel mestre LLUIS MILLET

Preus: Tribuna principal, 5 Ptes. Tribuna lateral, 4 Ptes. Seients fixes Sur, 3 Ptes. Entrada general, 2 Ptes. — Inclosa l'entrada al recinte

POBLE ESPANYOL : Tarda i nit repetició del Festival Folk - Lòric Asturià

A les deu notabilíssimes característiques que determinen l'extra qualitat del neumàtic

INDIA

Superior al millor

cal afegir avui la nova patent

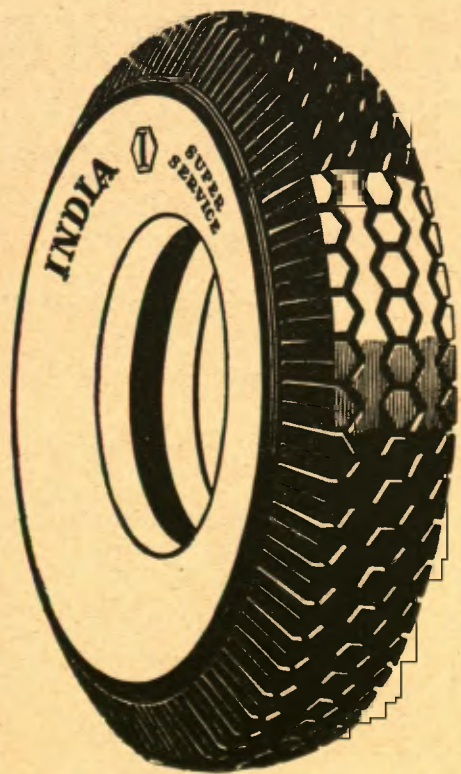
"SAWTROOH TEDLOCK"
(Pany de dents de serra)

amb la qual es fa impossible el desprendiment de la banda de rodament

Les patentades característiques

INDIA

fan possible la fabricació en exclusiva de l'article de la més alta qualitat que la indústria coneix

Representant general per a Espanya

A. CAR

P. de Gràcia, 99 - Rosselló, 234
Telèfon núm. 73992 - Barcelona

—Mamà, he après una paraula molt llarga.
—Sí? Quina?
—Goma.
—No és gens llarga.
—No, però pot estirar-se molt.
(Karikaturen)

—Que em donareu les rodes, senyor?
(Life)

—On dintre aneu amb set galledes?
—Es que vull ofegar un gat.
(The Passing Show)

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45 - Barcelona

Ureu pel cap

Loción ViVina

Enforteix el cabell

No cura calvos, però els evita.

Farmàcia: Escudillers, 61

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telegr.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73015

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99,9% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILÈN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

—Correu, que l'escala del pintor acaba de caure!
—Doncs, crida el pintor, home.
—Ja ho sap de sobres!
(The Passing Show)

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albúminúria, L'Ureteritis, la Nefritis (mal de pedra), Bronquitis paroxismals, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampelles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors general

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133